ΕΒΔΟΜΑΣ

ΈΤΟΣ Α' 1884 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΑΡΙΘ. 31

ΤΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Δ'

Συνέχεια καὶ τέλος· βλ. φύλ. 235.

Ἀπεσπάσθην μετ' ὀδύνης ἀπὸ τοῦ τάφου τοῦ Καναρη κλίνας εὐλαβῶς πρὸ ἄλλου ἐγγὺς τάφου περιλαμβάνοντος ξόχον πολίτην καὶ μεγαλόφρονα Νέστορα τοῦ Μωρέως Ἀνδρέαν τὸν Ζαΐμην· πλησίον ἀνεπαύετο καὶ ὁ υἱός. Πέραν τῆς ὀστεοθήκης ἐξετείνετο δάσος σταυρῶν μελανῶν τερματούμενον ὑπὸ εὐρύθμου σειρᾶς τάφων μαρμαρίνων, ἀντιτιθεμένων πρὸς τὸ μελαγχολικὸν σύμπλεγμα, ὅπερ ἠπλοῦτο μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας· ἐκεῖθεν τῶν μαρμαρίνων τάφων ἐξετείνετο νέα φυτεία σταυρῶν, ἀραιωτέρων ὅμως· ἦτο τὸ εὐρυνθὲν νεκροταφεῖον. Ἐρρίφθην πρὸς τὴν ἤρεμον ταύτην θάλασσαν, τὴν διέτρεχον μόνος, βαλλόμενος ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐν μέσῳ ἀπολύτου σιωπῆς, καί, πλέων διὰ τῶν τάφων καὶ τῶν σταυρῶν, ἔπλεον διὰ τοῦ πνεύματος ἐν μέσῳ τῶν συλλογισμῶν μου. Τὰ ἐλάχιστα ἀντικείμενα ἐφ' ἃ ἐστηρίζοντο οἱ ὀφθαλμοί μου μοὶ ἀνεπόλουν τὴν σβεσθεῖσαν ζωήν, τοὺς πόνους καὶ τὰς ἀπογοητεύσεις τοῦ ὑπάρξαντος, τὰς ὀδύνας καὶ τοὺς στεναγμοὺς οὓς ἀφῆκε κληρονομίαν εἰς τοὺς ἐπιζήσαντας. . . . . Ἰδιαιτέραν συμπάθειαν ἤγειρεν εἰς τὴν ψυχήν μου ἡ θέα τάφων φαινομένων ἐν πληρεστάτῃ ὑπὸ τῶν ζώντων ἐγκαταλείψει· ἐπλησίαζα πρὸς αὐτοὺς μετὰ περιπαθείας, τοὺς ἠρεύνων προσεκτικώτερον, καὶ ἔπασχον βαθύτερον διαγινώσκων ὅτι ἦσαν τάφοι ξένων θανόντων μακρὰν τῶν οἰκογενειῶν των. Στέφανος πλεχθεὶς ὑπὸ χειρὸς τρεμούσης ἐκ συγκινήσεως καὶ ῥαντισθεὶς ὑπὸ δακρύων φιλοστοργίας καὶ πάθους οὐδαμοῦ ἐφαίνετο κατακείμενος παρὰ τὴν βάσιν τοῦ σταυροῦ, μόλις ἱσταμένου ὀρθίου, καὶ δεικνύοντος τὴν θέσιν ἔνθα ἐτάφη ὁ ξένος! Τὸν ἐλησμόνησαν ἄραγε; . . . . Καὶ ἐὰν τοῦτο ἦτο ἀληθές, ἐὰν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ἐντὸς τοῦ μνήματος ὁ νεκρὸς ὁπόσον ἤθελεν αἰσθανθῇ τὸ τραῦμα τοῦτο τῆς λήθης..... Δὲν ἔζησε καὶ αὐτός, δὲν ἐπόθησε, δὲν ἐθρήνησε, δὲν εὐηργέτησε, δὲν ἠγάπησε φιλοστόργως, δὲν συνεπάθησε παραφόρως; διατί τὸ τραῦμα τοῦτο τῆς ἀδιαφορίας, τὸ δεινότερον ἐξ ὅσων δύναται νὰ πληγώσῃ τὰ αἰσθήματα εὐαισθήτου καὶ φιλοτίμου ψυχῆς; Ἀλλ' ἡ γῆ, ἡ ἀγαθὴ καὶ φιλόστοργος μήτηρ, ἐδέχθη τὸ τέκνον της· ἀνοίξασα τὰ στέρνα της περιέθαλψεν αὐτὴ ἑαυτὴν περιθάλψασα τὸν νεκρόν, ὅστις ἐξ αὐτῆς προῆλθε καὶ εἰς αὐτὴν ὑπέστρεφε· καὶ τὴν λήθην τῶν ζώντων ἀναπληροῦσα ἰδοὺ ὅτι περιβάλλει μὲ σεμνὸν στέφανον χλόης αὐτοφυοῦς καὶ ἀνθέων τοῦ ἀγροῦ τὸ μνῆμα καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ ξένου, ὅστις δὲν ἐδέχθη ἄλλο δάκρυον ἐκτὸς τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, οὐδὲ ἐπέσπασεν ἄλλον πένθιμον στεναγμὸν ἐκτὸς τοῦ θρήνου τοῦ πτηνοῦ στενάζοντος τὴν νύκτα ἐπὶ τῶν δένδρων τοῦ κοιμητηρίου καὶ τῶν λίθων τῶν τάφων!

Οἱ λογισμοί μου ἀπέβαινον πενθιμότεροι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐν μέσῳ τῆς νεκρικῆς ἐκείνης ἐρημίας. Ἐβάδιζον ἀτάκτως τῇδε κἀκεῖσε, ἀνερχόμενος, κατερχόμενος, καὶ ἄλλοτε ἱστάμενος ἀποτόμως. Ἔπασχον δεινῶς· ἀνεγίνωσκον τὰ ὀνόματα προσώπων ἅτινα ἐγνώρισα ὅτε ἔζων. . . . . Ἰδοὺ ὁ τάφος τοῦ καθηγητοῦ, τοῦ ἰατροῦ, τοῦ νομομαθοῦς, τοῦ φίλου ὃν ἠγαπήσαμεν, τοῦ λογίου ὃν ἐθαυμάσαμεν, τοῦ ἰσχυροῦ ὃν ἐζηλώσαμεν. Ἰδοὺ ὁ τάφος περικαλλοῦς γυναικὸς εὐγενῆ ἐμπνευσάσης πάθη· τί ἀπέγεινε τὸ λάμπον ἐκεῖνο κάλλος; Ἐρωτήσατε τὸ μνῆμά της, καὶ ἐὰν τολμᾶτε ἀτενίσατε εἰς τὸν βυθόν!.... Πῶς ἀπεσπάσθη ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἡ θελκτικὴ κόμη, πῶς ἀπεσβέσθη ὁ σπινθηροβόλος ὀφθαλμὸς ἡ ἔκφρασις τοῦ ὁποίου ὁτὲ κεραυνοβόλος, ὁτὲ ἡδεῖα καὶ ἐνθαρρυντικὴ ἀπεθέου ἢ συνέτριβε τὸν τρέμοντα καὶ ἐλπίζοντα; . . . Κοιμᾶται ὑπὸ τὸ μνῆμα καὶ δόξα καὶ κάλλος ἐφήμερον καὶ ἐπιστήμη καὶ ἰσχύς· ὁ τάφος καταπίνει τὸ πᾶν, καὶ μόνον τὴν ἀρετὴν ἀδυνατεῖ νὰ δαμάσῃ· ἀκτινοβολεῖ ὕπερθεν τοῦ μνήματος περιφρονοῦσα τό σκότος καὶ τὴν λήθην τοῦ θανάτου, καὶ μαρτυροῦσα ὅτι αὕτη μόνη δύναται νὰ ἐπιζήσῃ, ὁπότε τὸ πᾶν ἐκαλύφθη ὑπὸ τὸ μεστὸν πτύον τοῦ νεκροθάπτου.

Παθητικόν, ἀλλ' ὀδυνηρὸν ἐπεισόδιον ἀπροσδοκήτως ἐκτυλιχθὲν πρὸ ἐμοῦ παρώξυνε τὴν ἀκμὴν τῆς μελαγχολίας, ἥτις μὲ κατεβίβρωσκε. Ὁ πούς μου περιεπλέχθη ἐκεῖ που ἐντὸς θαμνίσκου καὶ συντριμμάτων σανίδος σεσηπυίας· ἦσαν τὰ λείψανα φερέτρου ἄρτι ἐκχωθέντος ἀπὸ τῆς γῆς· προσέκοψα, ἐκλονίσθην, καὶ σχεδὸν κατέπιπτον ἐντὸς νεοσκαφοῦς τάφου ἑτοίμου νὰ δεχθῇ τινὰ ζῶντα τὴν στιγμὴν ταύτην, γελῶντα, καὶ μυρία εὐρύτατα σχέδια ἀνακυκῶντα περὶ τοῦ μέλλοντος . . . . Κατελήφθην ὑπὸ προλήψεως· ἔστην, ἔκυψα, καὶ παρετήρουν ἐπιμελῶς τὸν μικρὸν ἐκεῖνον σωρὸν τοῦ χώματος καὶ τῶν σκωληκοβρώτων σανίδων· παιδικὸν ὑπόδημα ἠμιλυθὲν ἐκ τῆς ὑγρασίας τοῦ τάφου ἐξεῖχε μικρὸν τοῦ χωματίνου σωροῦ. Παράδοξος ἀντίθεσις αἰσθήματος! μὲ κατέλαβε φρίκη· καὶ ὅμως ἀντὶ νὰ φύγω ἐσκάλισα βαθύτερον διὰ τῆς ῥάβδου μου τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ χώματος· ἦτο ἀπαλὸν ὡς τὸ ἄρτι γεωργηθέν· ἀπέξεον πλαγίως καὶ βραδέως τὴν γῆν, ὅτε τεμάχιον μικρὸν ὑφάσματος λεπτοτάτου ἐπεφάνη ὑπὸ τὸ ἐπιπολαίως ἀνακινηθὲν στρῶμα τοῦ χώματος· οἱ χρωματισμοὶ εἶχον ἀπαλειφθῇ, κατὰ μοιραίαν ὅμως σύμπτωσιν ἐτηρήθησαν ἐπ' αὐτοῦ τρίχες κεφαλῆς μικρᾶς κόρης βεβαίως, καθ' ὅσον τὸ πᾶν μοὶ ἐδείκνυεν ὅτι τὰ ναυάγια ἐκεῖνα ἦσαν παιδίου. Ἡ ἐντύπωσις μὲ κατασυνέτριψε· ἐφαντάσθην τὴν ἄγνωστον μικρὰν θωπεύουσαν μὲ τὰς παιδικὰς χεῖρας της τὸ πρόσωπον τῆς μητρός της, ἀνεμνήσθην τῆς μητρὸς ἀσπαζομένης εὐδαιμόνως τὴν κόμην ἐκείνην, ἧς ἐλάχιστα λείψανα ἔβλεπον ἤδη ἐντὸς τοῦ χώματος. . . . Κατὰ τὰς ὥρας τῶν φιλοστόργων θωπευμάτων ἡ μοῖρα ἐμελέτα ἐν τούτοις τὴν φρικαλέαν καταστροφήν! Καὶ ἤδη τὸ στόμα τῆς μικρᾶς ἐκλείσθη· τὸ κελάδημα ὅπερ ἀπετέλει τὸ βασανιστήριον καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς *μαμμᾶς*, ἀπεσβέσθη ὑπὸ τὸ κτύπημα τοῦ θανάτου, καὶ ἴσως τὴν στιγμὴν ταύτην θρηνεῖ ἡ δυστυχὴς μήτηρ τὴν μικράν, ἁρπαγεῖσαν ἀπὸ τῆς μερίμνης καὶ τῆς στοργῆς της, ἐνῷ ὁ ξένος μελετᾷ ἐπὶ τῶν λειψάνων της τὸ ἀσταθὲς τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνου εὐδαιμονίας. Ἐὰν ἐγνώριζον εἰς τίνα ἀνῆκεν ὁ τάφος ἐκεῖνος, ἤθελον εὐλαβῶς συλλέξει τὰ περισωθέντα ἐκεῖνα *μαλλάκια*· θὰ ἔπλεκον μικρὸν σαυρόν, καὶ θὰ ἐπεζήτουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ περιέλθῃ ὁ σταυρὸς οὗτος διὰ τυχαίας συμπτώσεως εἰς τοὺς γονεῖς τῆς μικρᾶς. Ὦ! ἐὰν ἠδύναντο νὰ μαντεύσωσι εἰς τίνα ἀνῆκον αἱ τρίχες ἐκεῖναι καὶ ὑπὸ ποίας περιστάσεις συνελέγησαν; . . .

Λευκὴ εὐθύγραμμος σειρὰ ἐντὸς πυκνοτέρας φυτείας ἀνελισσομένη ἐσταμάτησε τὸ πλανώμενον πνεῦμα καὶ τὸ βῆμά μου· ἦσαν οἱ τάφοι τῶν καθολικῶν ἁπλούστατα διεσκευασμένοι καὶ μείζονα ἐπιδεικνύοντες ἁπλότητα παρὰ πλοῦτον. Οἱ καθολικοὶ δὲν ἔχουσιν ἴδιον κοιμητήριον ἐν Ἀθήναις, θαπτόμενοι ἀδιακρίτως εἰς τὸ κοινὸν τῆς πόλεως· αἱ θερμότεραι διαμάχαι σιγῶσι παρὰ τὸ μνῆμα· τὸ νεκροταφεῖον εἶνε ἄσυλον δεχόμενον τὸν ἄνθρωπον καὶ οὐχὶ τὰ δόγματα. Ἐντὸς αὐτοῦ ἀποπνίγεται πᾶσα διάκρισις φυλῆς καὶ θρησκεύματος, καὶ μόνη ἀναδείκνυται ἡ ἰδιότης τοῦ ἀνθρώπου ὡς πλάσματος τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ καὶ προστάτου.

Ἡ σειρὰ αὕτη ἦν πρό τινος χρόνου τὸ ἔσχατον ὅριον τοῦ νεκροταφείου, ἐάν ποτε διὰ νεκροταφεῖον ὑπάρχει ὅριον· ὅλη ἡ ἀπέραντος ἤπειρος, ὅλη ἡ ἀπέραντος θάλασσα μὴ δὲν εἶνε ἀδιακρίτως νεκροταφεῖον, καὶ μὴ ὁπουδήποτε καὶ ἂν σκάψῃ τις εἴτε εἰς τὸν πόλον, εἴτε εἰς τὴν διακεκαυμένην δὲν θὰ ἀνεύρῃ ὀστᾶ ἀνθρώπου; . . . . Τὸ νεκροταφεῖον ηὐρύνθη καὶ ἀνατολικομεσημβρινῶς· βλέπει δέ τις πέραν τῆς λευκῆς ταύτης καὶ μαρμαροσκεποῦς ζώνης ἐκτεινομένην τὴν νεόδμητον νεκρόπολιν· *ὁ συνοικισμὸς βαίνει τα-*

χέως .... Καὶ μετ' ὀλίγον νέα ἐπέκτασις πάλιν, καὶ νέα μετ' ὀλίγον. Δημιουργεῖ πολλαπλῶς ὁ ἄνθρωπος καταστρέφει ἐνιαίως ὁ Χάρων καὶ ὁ χρόνος· ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἀναπόδραστος, ἡ εὐλογητὴ αὕτη καταστροφὴ ποία δεινὴ καὶ ἀτελεύτητος συμφορὰ θ' ἀνέμενε οὐχὶ πλέον τὸν θνητόν, ἀλλὰ τὸν ἄθλιον ἀθάνατον; ... Τί φρικωδέστερον τῆς ἀθανασίας διὰ τὸν ἄνθρωπον διαπεπλασμένον ὡς εἶνε ἤδη; Ἀθανασία ἄνευ διαρκοῦς εὐδαιμονίας, νεότητος, καὶ ὑγιείας εἶνε εὐτυχία ἁρά γε ἡ καταδίκη σκληρά; Καὶ ἀναχούφισιν ἀπὸ τῶν ἠθικῶν καὶ σωματικῶν πόνων πῶς θὰ ἀνευρίσκωμεν ἐὰν ἤμεθα ἀθάνατοι; Καὶ ἡ βάσανος τοῦ κόρου; ... ἡ νομίζομεν ἁρά γε ὅτι δὲν κορεννύμεθα εὐτυχοῦντες; .. Τὸ εὐτυχεῖν δὲν ἐπεκληρώθη τῷ ἀνθρώπῳ, ἡ δὲ γνῶσις ὅτι ἡ εὐτυχία εἶνε δυσεπίτευκτος, ἀναπτύσσει ἐν ἡμῖν φλογερωτέραν τὴν δίψαν τῆς ἐπιτυχίας της· εὐθὺς ὅμως ὡς κορεσθῶμεν τῆς εὐτυχίας μελαγχολοῦμεν, μετανοοῦμεν σχεδόν, διότι δὲν ἔχομεν τί πλέον νὰ προσδοκῶμεν, τί νὰ ἐλπίζωμεν, τί νὰ ὀνειροπολῶμεν. Ἴσως τότε θὰ ἐπειθώμεθα ὅτι ὁ ἐκ τῆς εὐδαιμονίας κόρος μικρὸν παραλάσσει τῆς ἐκ τῆς δυστυχίας πικρίας· καὶ ἐνῷ αὕτη δηλητηριάζει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν καρδίαν, ἐκείνος φονεύει τὴν φαντασίαν καὶ τὴν ἐλπίδα· καὶ ὁ μὴ ὀνειροπολῶν, ὁ μὴ ἔχων τί πλέον νὰ ἐλπίσῃ τίνος ἕνεκα νὰ ζῇ, καί .... νὰ ζῇ αἰωνίως! Ὁποία βάσανος!

Μεταξὺ τῆς νέας νεκροπόλεως καὶ τῆς παλαιᾶς αἴρεται μικρὸν λιθόκτιστον τετράγωνον ἔνθα εἰσέρχεταί τις διὰ μικρᾶς κιγκλιδωτῆς θύρας· εἶνε τὸ Ἰουδαϊκὸν νεκροταφεῖον. Ἐν χρόνοις σκοτεινοτέροις, ὅτε τῆς μισαλλοδοξίας τὸ ὀλέθριον πνεῦμα ἐσπάρασσε τὰς φυλάς, ἡ ὕπαρξις Ἰουδαϊκοῦ κοιμητηρίου ἐντὸς Χριστιανικοῦ θὰ ἐκρίνετο ἑκατέρωθεν ὡς ὑπερτάτη ἀσέβεια εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν θρησκευμάτων καὶ τὰς πεποιθήσεις τῶν λαῶν· σήμερον παρατονία θὰ ἐλογίζετο τὸ φρονεῖν ἀσυμβίβαστον τὸν τάφον τοῦ Ἰουδαίου ἐγγὺς τοῦ τάφου τοῦ Χριστιανοῦ. Ἐν τῇ αὐτῇ κοινωνίᾳ βιοῦσιν οἱ πρεσβεύοντες ἀμφότερα τὰ συγγενέστατα δόγματα· εἶνε συμπολῖται, εἶνε φίλοι, μάχονται ὑπὸ τὰς αὐτὰς σημαίας, ἀπολαύουσι τῶν αὐτῶν προνομίων, ὑπέχουσι τὰ αὐτὰ βάρη· ὁ οἶκος τοῦ ἑνὸς δέχεται τὸν ἕτερον, δεσμοὶ φιλίας στενοὶ συνάπτουσι Ἰουδαίους καὶ Χριστιανούς, σεβασμὸς δὲ ἀμοιβαῖος ἐπιρρωνύει τοὺς εὐγενεῖς τοιούτου αἰσθήματος δεσμούς· ἡνωμένοι καὶ συνυπάρχοντες ἐν τῇ ζωῇ, τίνος ἕνεκα νὰ χωρίζωνται θανόντες; Δύναται ὁ ἄνθρωπος ἐν ταῖς εὐρυτάταις τῶν νεκροταφείων ὀστεοθήκαις νὰ χωρίσῃ ἐκ τῶν κρανίων τὰς φυλάς; Καὶ ἡ καυκασία καὶ ἡ μαλαϊκή, καὶ ἡ ἀφρικανικὴ καὶ ἡ ἀμερικανικὴ ἕνα ἔχουσι κοινὸν ἀντιπρόσωπον: τὸ ὁμοιόμορφον κρανίον· αἱ μικραὶ παραλλαγαὶ ἀφίενται εἰδικῶς εἰς τὴν ἐπιστήμην· ἐνταῦθα δὲν κρανιοσκοπεῖ τις· μελετᾷ ἐπὶ τῆς ἀθλιότητος τῶν θνητῶν καὶ τῶν παθῶν. Ἅτινα τοὺς διήρεσαν καὶ τοὺς διαιροῦν.

Μετὰ βαθυτάτης εὐλαβείας καὶ συγκινήσεως εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ παραρτήματος τούτου ἔνθα ἀποτίθενται οἱ νεκροὶ τῶν Ἰουδαίων. Δὲν πρέπει νὰ κρύψω τὴν λύπην ἣν ἠσθάνθην μαθών, ὅτι τοιοῦτον ἱερὸν ἄσυλον προωρισμένον νὰ δέχηται νεκροὺς δὲν ἐτύγχανε κατὰ τὸ παρελθὸν τοῦ ἀπολύτου ἐκείνου σεβασμοῦ τοῦ προσήκοντος εἰς πάντα τὰ κοιμητήρια. Ἐὰν καὶ σήμερον μοὶ ἐπεφυλάσσετο ἡ δυσάρεστος ἔκπληξις ν' ἀντιληφθῶ τῆς τοιαύτης χυδαιότητος βεβαίως ἤθελον ἀδυνατήσει νὰ εὕρω φράσεις προσηκούσας ὅπως στιγματίσω τοὺς ἀθλίους ἐργάτας παραπλησίου ἱερουσυλίας καὶ τὴν ἀτελῆ τῶν φυλάκων ἐπιτήρησιν. Εὐτυχῶς ὅμως ἡ θέα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ κοιμητηρίου δὲν ἀναβιβάζει ἤδη τὸ ἐρύθημα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστιανοῦ, ἐρχομένου σπανίως νὰ θεωρήσῃ τοὺς τάφους ἀπογόνων λαοῦ ἱστορικωτάτου, τηρήσαντος ἐν τῇ πλάνῃ τῶν ἀρχηγόνων λαῶν εὐκρινῆ περὶ θείου καὶ θεότητος ἰδέαν. Τὰ ἰουδαϊκὰ γράμματα φαινόμενα ἀραιῶς ἐπὶ τῶν τάφων, μοὶ ἀνέμνησαν τὴν ἐποχὴν καὶ τοὺς χαρακτῆρας δι' ὧν ἐγράφη τὸ ἀρχαιότερον τοῦ κόσμου βιβλίον καὶ ἡρμηνεύθησαν ἀνυπέρβλητοι θεολογίας ποιήσεις, καὶ φιλοσοφίας ἔννοιαι. Ἐὰν ἡ καταγωγὴ δύναταί ν' ἀποτελέσῃ εὔλογον ὑπερηφάνειαν λαοῦ τινος, βεβαίως ὁ Ἰουδαϊκὸς δύναται νὰ ὑπερηφανεύηται ἐπὶ τῇ καταγωγῇ του. Ἀριθμεῖ μεταξὺ τῶν τέκνων του ἐξοχώτατον νομοθέτην, ὑψιπετέστατον καὶ εὐσεβέστατον ποιητήν, καὶ πλειάδα προφητῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἦν μέγας καὶ ἀνυπέρβλητος. Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ὑπῆρξε πολεμικός, ὑπῆρξε νομοθέτης ὑπῆρξεν εὐσεβής· ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του αὐγάζει ἔτι ἡ αἴγλη τῆς ἱστορίας καὶ τῆς παραδόσεως προφέγγουσα ὡς ἡ φωτεινὴ ἐκείνη στήλη ἡ ὁδηγήσασα αὐτοὺς διὰ τῆς ἐρήμου· ἀπὸ τῆς Ἰουδαϊκῆς θεολογίας, γραμματολογίας καὶ ἀρχαιολογίας ἤντλησεν ὁ κόσμος, ἀπὸ δὲ τοῦ λαοῦ τούτου ἐβλάστησεν ἡ θεία ἐκείνη ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ ὑπὸ τοὺς κλώνους τῆς ὁποίας καταφυγοῦσα ἡ ἀνθρωπότης ἐσώθη· ἀλλ' ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἔχει κ' ἕτερον εἰς τὸν σεβασμὸν τῶν ἀλλων δικαίωμα· ὑπῆρξε δυστυχής· ἐσφάγη, ἠρημώθη, ἐπυρπολήθη, κατεδιώχθη, καὶ ἐπλανήθη εἰς τὰ τέσσαρα τοῦ κόσμου πέρατα· ἑκάστη οἰκογένεια διετήρησεν εὐλαβῶς τὴν ἀρχέγονον τῆς πίστεως καὶ τῆς καταγωγῆς παράδοσιν, ἐν δὲ τῷ καθολικῷ διωγμῷ ὁ ἰσραηλίτης ἀντιπαρέστησε κ' ἕνα Αἰνείαν σωζόμενον διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς σφαγῆς καὶ φέροντα ἐν τοῖς κόλποις τὸ πολυτιμώτατον τῶν κτημάτων, τὴν Γραφήν, ἐν ᾗ ἀνεύρισκε πατρίδα καὶ θρησκείαν, τὴν καρτερίαν νὰ ὑπομένῃ τὸ παρόν, τὴν δύναμιν νὰ ἐλπίζῃ εἰς τὸ μέλλον. Ἡ βαθεῖα πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καταφρόνησις καὶ ὁ διωγμὸς εἶνε ἀδίκημα, ἀντιστρατεύεται δὲ εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἐποχήν· ἔχουσιν ἐλαττώματα, ἔχουσιν ὅμως καὶ παρελθόν, ὑπῆρξαν δὲ καὶ δυστυχεῖς· τοῦτο δὲν εἶνε ἀράγε ἀρκετὸν νὰ μετριάσῃ τὴν κατ' αὐτῶν ἀπροκάλυπτον ἐχθροπάθειαν, αἱ παροδικαὶ ἐκρήξεις τῆς ὁποίας ἀναμιμνήσκουσι τὰς αἱματηρὰς τοῦ παρελθόντος σφαγάς, ὅτε τοῦ Ἰουδαίου ὁ κλῆρος ἦν ἡ πυρὰ ἡ ἀγχόνη καὶ τὰ βασανιστήρια;

Τοιαῦται σκέψεις μὲ κατεῖχον πλανώμενον ἐντὸς τοῦ ξενοῦ καὶ κλειστοῦ χώρου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νεκροταφείου. Οἱ ζοφεροὶ συλλογισμοί μου ἀπέβαινον ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ζοφερώτεροι· ἐπεθύμουν νὰ κατέπιπτον οἱ τοῖχοι ἐκεῖνοι οἱ ἐγείροντες ὀδυνηρὰς διὰ τοὺς διακρινομένους διακρίσεις, ἐν μέσῳ τοῦ νεκροταφείου ... Αἱ ἐπιτύμβιαι ἐπιγραφαὶ εἶχον γραφῇ εἰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας καὶ τὴν γερμανικὴν ἰδιαίτατα· εἰς ὀλιγίστας τούτων εἶδον, οἱονεὶ προκύπτοντας ἀπὸ τῶν μνημείων, τοὺς μυστηριώδεις τῆς Ἰουδαϊκῆς γλώσσης χαρακτῆρας. Τὸ φοβερὸν τοῦ Ἰεχωβὰ ὄνομα θὰ ἠρμηνεύετο βεβαίως διὰ τῶν ἀκατανοήτων ἐκείνων συμβόλων· ὄνομα βυθίζον τὴν ψυχὴν εἰς ἀτελευτήτους μελέτας, ὄνομα λύον εἰς παγερὸν φόβον τὰ μέλη τοῦ προφέροντος αὐτό, ἀνακαλεῖ τὴν ἀρχικὴν τοῦ ἀνθρώπου δημιουργίαν ὅτε τὸ πρῶτον ἠχησεν εὐλαβῶς ὑμνηθὲν ἐν τῇ πρώτῃ προσευχῇ καὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ πρωτοπλάστου. Ὁ Μωϋσῆς ἐπέσεισεν αὐτὸ ὡς ἐλπίδα καὶ ἀπειλὴν κατὰ στασιάζοντος λαοῦ, οἱ δὲ προφῆται ἐνεπνεύσθησαν εἰς τὸ ὕψος καὶ τὴν ἀπέραντον ἔννοιάν του. Καὶ ὁ Σωτὴρ θὰ τὸ ἐπανέλαβε πολλάκις ὅτε διδάσκων εἰς τὰς κοιλάδας καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τῶν λιμνῶν μετεώριζε διὰ τῶν ὑψηλῶν ἀληθειῶν Του τὰ γοητευθέντα πλήθη. Ἀλλ' εἰς τὰ χείλη Αὐτοῦ ἡ φοβερὰ λέξις ἀπέβαλε τὴν εὐσεβῆ φρίκην ἣν ἐνέπνεε· ὁ Ἰεχωβὰ δὲν ἦτο πλέον ὁ ζηλότυπος θεός, ὁ ἀμείλικτος διώκτης παντὸς ὅ,τι δὲν ἐξεπορεύετο ἐξ αὐτοῦ· δὲν ἦτο ὁ ἐκδικητικὸς θεὸς ὁ ταλαιπωρῶν τοὺς υἱοὺς διὰ τὰ ἀνομήματα τῶν γονέων, ὁ ἐπιτάσσων ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, καὶ αἷμα ἀντὶ αἵματος. Ὁ Ἰεχωβὰ τοῦ Σωτῆρος ἦν ὁ Σωτὴρ αὐτός· ἡ ἀγάπη, ἡ συγγνώμη, ἡ μακροθυμία, ὁ ἔλεος ....

Οὐδὲν εἶχον νὰ παρατηρήσω πλέον ἐντὸς τοῦ χώρου ἐκείνου .... Κοιμῶνται ὑπὸ τὸ φιλόξενον χῶμα χριστιανικοῦ κοιμητηρίου τὰ τέκνα τοῦ Μωϋσέως, ἀναμένοντα τὸν ἦχον τῆς φοβερᾶς σάλπιγγος ὅστις θ' ἀνοίξῃ τοὺς τάφους καὶ θὰ συναγάγῃ, κατὰ τὴν εὐσεβῆ παράδοσιν, πάσας τὰς φυλὰς εἰς τὴν πένθιμον κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ. Ἐὰν ἡ ἀνθρωπότης πρόκειται νὰ κριθῇ ποτέ, εἴθε νὰ κριθῇ παρὰ τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ, παρὰ τὴν πόλιν ἔνθα ἐβασανίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Σωτήρ, παρὰ τὸν τόπον τοῦ Κρανίου ἔνθα σταυρούμενος ἐδέετο ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν του, καὶ ὅπου τὸ πᾶν ἀποπνέει φιλανθρωπίαν διὰ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ Θείου Διδασκάλου, καὶ τῆς θέας τῶν τόπων ἔνθα ἐδίδαξε, ἐκολαφίσθη, καὶ ἐμαρτύρησε, παρὰ τὸν Γολγοθᾶν ἐκεῖνον τὸν ποτισθέντα διὰ τοῦ αἵματός Του, ἀλλ' ἀνακαινίσαντα τὸν κόσμον, δύναται ἴσως νὰ ἐλπίζῃ ἡ ἀνθρωπότης ὅτι τὰ δυστυχήματα αὐτῆς καὶ τὰ σφάλματα θὰ κριθῶσιν ἐπιεικέστερον παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ. Τὴν ἀκραν τοῦ Ἰεχωβὰ αὐστηρότητα, ἴσως μετριάσῃ, κατὰ τὴν ὥραν τῆς κρίσεως, τοῦ Χριστοῦ ἡ θεία μακροθυμία ....

Ἐξερχόμενος ἔκλεισα ἐπιμελῶς τὰς σιδηρᾶς θυρίδας τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νεκροταφείου. Ὁ ἥλιος ἠκόντιζεν ἤδη καθέτως τὰς ἀκτῖνάς του· ἐπλησίαζε μεσημβρία. Ἐπιζητῶν τὴν σκιὰν ἐβάδισα πρὸς τὴν ἔξοδον μυρίους ἀνακυκλῶν λογισμούς, καὶ ὑπὸ μυρίων καὶ ἀντιθέτων παθῶν ταρασσόμενος. Τὸ χῶμα ἐφ' οὗ ἔβαινον ἐζυμώθη διὰ τῶν σαρκῶν τῶν οἰκείων, τῶν φίλων, τῶν συμπολιτῶν μας· τὸ πατοῦμεν ἀδιαφόρως λησμονοῦντες ὅτι αὔριον καὶ ἡμεῖς θὰ πατηθῶμεν παρ' ἄλλων... Ὁ βόλος ἐκεῖνος τοῦ χώρατος τίς οἶδεν ἐὰν δὲν εἶνε καρδία εὐγενὴς ὑψηλὰ καὶ παράφορα ἐγκλείσασα αἰσθήματα; .... Ἰδοὺ ἀνθύλλιόν τι τοῦ ἀγροῦ φυόμενον ἐγγὺς τοῦ μνήματος περικαλλοῦς κόρης· ἔτεινα τὴν χεῖρα, τὸ ἀπέκοπτον σχεδόν, ὅτε ἔστην. Αἰφνιδία σκέψις ἔλαμψε διὰ τῶν ζοφερῶν συλλογισμῶν οἵτινες μ' ἐβασάνιζον τὴν ὥραν ἐκείνην. Ἐάν, εἶπον, τὸ συμπαθητικώτατον τοῦτο ἄνθος, ἐβλάστησεν ἐκ τοῦ σώματος τῆς σεμνῆς παρθένου; Ἐὰν εἰς τὰ πέταλά του τηρεῖ ἔτι τὸ παρθενικὸν ἄρωμα τῆς κόρης ἀφ' ἧς προῆλθε; Ἐὰν ἡ οἰκογένεια τῆς νεκρᾶς παρετήρησε τὸ ἄνθος τοῦτο, ἐὰν τὸ ἠγάπησεν, ἐὰν τὸ ὑπέλαβεν ὡς παράστασιν συμβολικὴν τῆς κόρης ἣν ματαίως θρηνεῖ καὶ ποθεῖ; Ποίαν θλῖψιν θὰ δοκιμάσῃ αὔριον ἡ μήτηρ, αἱ ἀδελφαί, οἱ οἰκεῖοι, ποίαν φωνὴν ὀδύνης θὰ βάλωσιν ἐάν, γονυπετοῦντες παρὰ τὸ προσφιλὲς χῶμα, ἴδωσιν ὅτι ἀπεκόπη τὸ ἀνθύλλιον τοῦτο καὶ ν' ἀναμνησθῇ ... τῆς σεμνῆς φίλης ἥτις νεκρὰ κεῖται ὑπὸ τὸ χῶμα... Ὦ ἐλπίδες ἀπωλεσθεῖσαι!! τὸ ἄνθος τοῦτο, ἐφήμερον ὅπως ἡ εὐτυχία καὶ ἡ ἐλπίς του, ἔμενεν ἀσθενὴς παραμυθία διὰ τὸν ἀτυχῆ, ἀλλὰ χεὶρ βάρβαρος τὸ ἀπέσπασε, ἴσως διὰ νὰ τὸ πατήσῃ μετ' ὀλίγον ἀδιαφόρως ... Ἐδικαίωσα ἐκ προκαταβολῆς τὴν πικρὰν κατάραν του. Ἀφῆκα τὸ ἄνθος καὶ ἐγερθεὶς ἐν συγκινητικῇ καταπλήξει ἠκολούθησα τὸν δρόμον μου.

Διῆλθον διὰ τῶν δένδρων, τῶν τάφων, καὶ τῶν σταυρῶν. Φθάσας εἰς τὴν θύραν ἐστράφην κατὰ συνήθειαν ἵνα θεωρήσω ἅπαξ ἔτι τὸ νεκροταφεῖον. Ἦτο ἀπέραντον μνῆμα ὑποδιαιρούμενον εἰς μικρότερα μνήματα .... Ὥρμησα ἔξω, καὶ βαδίζων ταχέως, ἀπεμακρύνθην τοῦ κοιμητηρίου· ἐφοβούμην μήπως ἐπανέλθω συνεχίζων ἀτελευτήτους μελέτας πηγαζούσας ἀδιαλείπτως ἐκ τῆς θέας τῶν τάφων καὶ τοῦ μυστηρίου των. Ἔφθασα εἰς τὴν γέφυραν ... τῶν στεναγμῶν, τὴν διῆλθον, καὶ μετὰ μικρὸν ἐρρίφθην ἐν μέσῳ τῆς ἀνησύχου ζωῆς καὶ τῆς μερίμνης....

Ἐθεώρησα διὰ τῶν λαμπρῶν κρυστάλλων τῆς μεγαλοπρεποῦς εἰσόδου τῶν πλουσίων, εἶδον καὶ διὰ τῶν τεθρυσμένων ὑέλων τῆς καλύβης τοῦ πένητος· πανταχοῦ ἀγωνία καὶ θλῖψις. Τίς λοιπὸν τρέφεται, τίς ἀπολαμβάνει, τίς εὐδαιμονεῖ ἐκ τῆς θλίψεως καὶ τῆς ἀπογνώσεως ἥτις μαραίνει καὶ δηλητηριάζει τὰς ἡμέρας μας; .... Διατί ἡ Πρόνοια νὰ μᾶς πλάσῃ δυστυχεῖς ἀφοῦ ἠδύνατο νὰ μᾶς δημιουργήσῃ εὐδαίμονας; Διατί νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ πόθους ὑψηλούς, ἀλλ' ἀνικανοποιήτους, αἰσθήματα εὐγενῆ καθιστῶντα ἡμᾶς δυστυχεστέρους; Διατί ἐγείρει τοιαύτην ἄπειρον ἀντίθεσιν μεταξὺ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἡμῶν κόσμου καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐν ᾧ ἤλθομεν καὶ ζῶμεν χωρὶς ἡμεῖς νὰ τὸ θέλωμεν καὶ χωρὶς νὰ τὸ ζητήσωμεν; Ματαίως ἀπηύθυνα πρὸς ἐμαυτόν, πρὸς τοὺς τάφους, πρὸς τὴν ζωὴν παραπλήσια ἐρωτήματα· τὸ αἴνιγμα ἐδέσποζε πανταχοῦ· ἀλλ' οἱ μὲν τάφοι ἦσαν αἴνιγμα περικλεῖον τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν γαλήνην, ἐνῷ ἡ ζωὴ ἦτο αἴνιγμα περιέχον ἐν τῷ αἰνίγματι τὴν ἠθικὴν τρικυμίαν καὶ τὴν σωματικὴν ἀλγηδόνα.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ.

ΤΙΝΕΣ ΗΛΘΟΝ

κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐν Ἑλλάδι.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 237.

Παρατηρητέον δ'ἐνταῦθα, ὅτι ἐσφαλμένως ὁ Θεοφάνης ἀφηγεῖται τὰ τῆς ἐπιθέσεως ταύτης λέγων ἐν σελίδι 423, ὅτι «οὗτοι (οἱ πρόσκοποι τοῦ στρατηγοῦ Πρίσκου) περιτυχόντες Σκλαβινοῖς ἐπιφερομένοις Ῥωμαϊκὴν λεηλασίαν πολλήν, τούτους τρέπονται· οἱ δὲ βάρβαροι τὴν αἰχμαλωσίαν ἀποσφάξαντες, *καὶ αἰχμαλωσίας πολλῆς κρατήσαντες, ἐπὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ὑπέστρεψαν*». Ὁ Θεοφύλακτος, ὅστις ἦτο σύγχρονος τοῦ γεγονότος καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς πηγὴ τῷ Θεοφάνῃ καὶ τῷ Κεδρηνῷ, ἀφηγούμενος τοῦτο λέγει, ὅτι οἱ Σλάβοι καταληφθέντες ὑπὸ τῶν προσκόπων *ἐπὶ τὸν φόρον τῶν αἰχμαλώτων ἐτράποντο*, ἔπειτα δὲ ἡττηθέντες ὑπὸ τῶν Βυζαντίνων *ἀπειρηκότες τοῦ σώζεσθαι τὴν ἐπίλοιπον τῆς αἰχμαλωσίας μοῖραν ἀπέσφαττον. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐγκρατῶς ἐπιθέμενοι ὀψέ που καὶ μόλις τοὺς περὶ τὸν γάρακα βαρβάρους ἀπέκτειναν*.[1] Ὁ δὲ Κεδρηνὸς[2] λέγει· «Τῷ ιδ' ἔτει (Μαυρικίου) Πέτρος ὁ στρατηγὸς τοὺς Σθλαβίνους ἐπιφερομένους Ῥωμαϊκὴν λεηλασίαν τρέπει, καὶ οἱ βάρβαροι *τὴν αἰχμαλωσίαν ἀποσφάξαντες ἔφυγον ὀλίγους δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι κρατήσαντες ἐπὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ὑπέστρεψαν*». Ἐντεῦθεν προκύπτει, ὅτι οἱ Σλάβοι ἀπέσφαξαν τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἔπειτα ἐσφάγησαν καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Βυζαντίνων (καὶ ὁ Κεδρηνὸς δὲ παριστορεῖ, φαίνεται, λέγων, ὅτι ἔφυγον) καὶ, ὅτι *οἱ Ῥωμαῖοι ἐπὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ὑπέστρεψαν καὶ οὐχὶ οἱ Σλάβοι*. Φαίνεται δέ, ὅτι ἐξέπεσαν λέξεις ἐκ τοῦ κειμένου τοῦ Θεοφάνους, ὅπερ ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Κεδρηνοῦ, πρὸς ὃν μᾶλλον συμφωνεῖ ἢ πρὸς τὸν Θεοφύλακτον, δυνάμεθα νἀποκαταστήσωμεν οὕτως· *οἱ δὲ βάρβαροι τὴν αἰχμαλωσίαν ἀποσφάξαντες ἔφυγον καὶ οἱ Ῥωμαῖοι αἰχμαλωσίας πολλῆς κρατήσαντες ἐπὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ὑπέστρεψαν*. Ἔπειτα μανθάνων ὁ βασιλεύς, ὅτι Σλάβοι κινοῦνται κατὰ τοῦ Βυζαντίου παρώξυνε δι' ὀνειδιστικῶν ἐπιστολῶν τὸν ἀδελφὸν Πέτρον, ὅστις χωρεῖ πρὸς τὸν Ἴστρον. Οἱ βάρβαροι ἐκώλυον τὴν διαβάσιν τοῦ ποταμοῦ τούτου· ἀλλ' οἱ Βυζαντῖνοι τρέψαντες αὐτούς, ὅτε καὶ πληγωθεὶς ἀπεβίωσεν ὁ ἡγεμὼν τῶν Σλάβων Πηρίγαστος, καὶ διαβάντες ἐπιφέρουσι φόνον καὶ φυγὴν αὐτοῖς καὶ κρατοῦσι τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης. Ἀλλ' ἀποπλανηθέντες ὑπ' ἀπειρίας τῶν ὁδηγῶν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Δακίας καὶ ἐπιτεθέντες κατὰ τῶν Σλάβων ἐνοχλούντων αὐτούς, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐκτεθέντες, κατεπολεμήθησαν ὑπ' αὐτῶν, ὅπερ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἔπαυσε τῆς στρατηγίας τὸν Πέτρον ἀντικαταστήσας διὰ τοῦ Πρίσκου.[1] Μετὰ δὲ ταῦτα, τῷ 602, ὁ Μαυρίκιος διέταξε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Πέτρον, ὃν πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀναδιορίσῃ στρατηγόν, νὰ διαπεράσῃ τὸν Ἴστρον καὶ νὰ διαχειμάσῃ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Σλάβων διὰ λεηλασιῶν διατρέφων τὸ στράτευμα, οὗ ἕνεκα ἐστασίασαν οἱ στρατιῶται καὶ ἀνυψώσαντες ἐπὶ ἀσπίδος ἀνηγόρευσαν ἔξαρχον τὸν ἑκατόνταρχον Φωκᾶν[2]. Ἔκτοτε δὲ οὔτε οἱ Σλάβοι εἰσέβαλλον εἰς τὸ κράτος, ἵνα λεηλατήσωσιν, οὔτε κατ' ἀκολουθίαν οἱ Βυζαντῖνοι ἐφύλασσον τὸν Ἴστρον, ἵνα κωλύωσι τὰς εἰσβολὰς αὐτῶν ἢ διεπέρων εἰς τὴν Δακίαν, ὅπως τιμωρήσωσιν αὐτούς.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐξελιχθεῖσιν περὶ Σλάβων παρατηροῦμεν, ὅτι οὗτοι ἐπεχείρησαν μὲν διαφόρους ἐπιδρομὰς ἐπὶ τοῦ Βυζαντ. κράτους, ἀλλὰ πάντοτε, ἀφοῦ ἐλεηλάτουν, ἐπανήρχοντο, οὐδέποτε, οὐδαμοῦ τοῦ κράτους ἐγκαταμείναντες καὶ ἐγκαταστάντες, διότι οὐδαμοῦ ὑπ' οὐδενὸς τῶν συγγραφέων ἀναφέρεται τοιοῦτόν τι. Ἐντεῦθεν συνάγεται, ὅτι αἱ ἐπιδρομαὶ αὐταὶ οὐδὲν ἄλλο ἀποτέλεσμα ἔσχον ἐπὶ τοῦ κράτους εἰμὴ τὰς διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθεισῶν ἁρπαγῶν, αἰχμαλωσιῶν καὶ φόνων κακώσεις αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ὁμότητα βεβαίως οἱ Σλάβοι ὑπερηκόντισαν καὶ Γότθους, καὶ Ἀβάρους καὶ αὐτοὺς τοὺς Οὔννους, ἐφαρμόσαντες ἴδιον σύστημα θανατώσεως· ἐμπήγοντες ἐπὶ τῆς γῆς πάλους, ἔθετον ἐπ' αὐτῶν τὰ ἀνθρώπινα σώματα καὶ ἔπειτα διεπέρων αὐτοὺς δι' αὐτῶν, ὡς τὸ σουβλίον διὰ τοῦ ἀρνίου.

Περὶ τῶν Σλάβων ἐν γένει παρατηροῦνμεν, ὅτι οὐδέποτε ἐζήτησαν ἢ ἐπεδίωξαν, ὅπως ἐγκαταστῶσιν ἐν τῷ Βυζαντιακῷ κράτει—οὐδεὶς λόγος βεβαίως περὶ Σέρβων καὶ Χρωβάτων — ὡς οἱ Γότθοι, Ἀβαροι, Οὔννοι καὶ Βούλγαροι, οὐδὲ εὑρίσκομεν ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην νύξιν περὶ τούτου ἐν ταῖς τῶν Βυζαντίνων περὶ αὐτῶν διηγήσεσιν ἢ ἐν ταῖς ἐπιδρομαῖς αὐτῶν, ἀλλὰ βλέπομεν σαφῶς, ὅτι αἱ εἰσβολαὶ αὐτῶν εἶχον καθαρῶς ληστρικὸν χαρακτῆρα, ὅτι σκοπὸς αὐτῶν ἦτο ἁπλῶς νὰ λεηλατήσωσιν. Οὐδέποτε δὲ ἐφοβήθησαν αὐτοὺς οἱ τότε Βυζαντῖνοι αὐτοκράτορες, ὥστε νὰ ἀναγκασθῶσι νὰ συνθήκο-

1. Θεοφύλακτος VI, 6—11, VII, 1—6, Θεοφάνης 417—426, Κεδρηνὸς 697—699, Τόμ. Α'.
2. Θεοφύλακτος, VIII, 6—8, Θεοφάνης, σελ. 442. Κεδρηνός, σελ. 705, Τόμ. Α'.

1. Θεοφύλακτος, VII, 2, σελ. 272, ἔκδ. Βόννης.
2. Σελὶς 698, Τομ. Α'.

λογήσωσι πρὸς αὐτοὺς ἐξαγοράζοντες τὴν εἰρήνην διὰ χρυσίου, ὡς ἔπραξαν οἱ προηγούμενοι αὐτῶν πρὸς τοὺς Σαρμάτας, Γοτθικοὺς λαούς, Οὔννους καὶ Ἀβάρους.

Ἐπὶ τῶν πέντε πρώτων εἰσόλων τῶν Σλάβων τῷ 546, 548, 550, 551 καὶ 552, τὰ αὐτοκρατόρικὰ σκῆπτρα ἐκράτει ἀνὴρ μέγας, ὁ Ἰουστινιανὸς (527—565), ὅστις διὰ μὲν τῶν ἐνδόξων στρατηγῶν αὐτοῦ Βελισαρίου καὶ Ναρσῆ ἀπέσπα ἀπὸ μὲν τῶν Βανδήλων τὴν Ἀφρικήν, ἀπὸ δὲ τῶν Γότθων τὴν Ἰταλίαν, διὰ δὲ τοῦ Γερμανοῦ καὶ Χιλβουδίου κατετρόπωνε καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ τοὺς πέραν τοῦ Ἴστρου βαρβάρους, πρὸς οὓς εἶχον ἐμπνεύση τρόμον. Ἐὰν δὲ ἐπέδραμον τότε οἱ βάρβαροι πρὸς νότον τοῦ Ἴστρου, τοῦτο συνέβη, διότι ὁ Βυζαντ. στρατὸς ἦν ἀπησχολημένος ἀλλαχοῦ, πολεμῶν μακρὰν τοῦ Ἴστρου κατὰ τῶν Βανδήλων, Γότθων καὶ Περσῶν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἦλθον οἱ Ἄβαροι, οἵτινες προσενεγκόντες ἀντὶ χρημάτων τὴν ἑαυτῶν συμμαχίαν τοῖς Βυζαντίνοις παρέσχον μεγάλας ὑπηρεσίας αὐτοῖς καθυποτάξαντες Οὔννους καὶ Βουλγάρους, καταστρέψαντες τὴν Σλαβικὴν φυλὴν τῶν Ἀντῶν καὶ καταβαλόντες τοὺς Γεπίδας. Ἐπέδραμον μὲν ἔκτοτε ἑκατὸν χιλιάδες Σλάβων τῷ 578, ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνεν ὁ Χαγάνος Βαϊανὸς νὰ εἰσβάλῃ μετὰ ἑξήκοντα χιλιάδων ἐπιλέκτων ἱππέων εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ δεινὸν ὅλεθρον προξενήσας νὰ καθυποδουλώσῃ αὐτούς. Ἂν δὲ ἐκινήθησαν τῷ 584, τοῦτο ἔπραξαν καθ' ὑποκίνησιν τοῦ Χαγάνου τῶν Ἀβάρων, ὅστις μὴ θέλων νὰ διαρρήξῃ ἀπ' εὐθείας τὰς πρὸς τοὺς Βυζαντίνους συνθήκας διέλυσεν δόλῳ αὐτὰς κατὰ τοὺς Βυζαντίνους, ὡς εἴδομεν. Ἔπειτα δὲ ἀνακληθεὶς ὁ Βυζαντ. στρατὸς ἐκ τῆς Ἀσίας κατετρόπωνε τοὺς Σλάβους ἐν τῇ ἑαυτῶν χώρᾳ, ἔνθα ἠδύνατο καὶ νὰ διαχειμάζῃ διὰ λεηλασιῶν διατρεφόμενος.

Αἱ Σλαβικαὶ ἐπιδρομαὶ συγκρινόμεναι πρὸς τὰς τῶν Σκυθοσαρματῶν, τῶν Γερμανικῶν καὶ Γοτθικῶν λαῶν, πρὸς τὰς τῶν Οὔννων καὶ Ἀβάρων ὑπολείπονται λίαν. Διὰ τοῦτο οἱ Ῥωμαῖοι καὶ Βυζαντῖνοι αὐτοκράτορες πρὸς πάντας μὲν ἐκείνους τοὺς βαρβάρους ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην νὰ συνάψωσι διαφόρους συνθήκας, πρὸς δὲ τοὺς Σλάβους οὐδέποτε συνέβη τοιοῦτον. Οὐδὲ ἦλθόν ποτε εἰς ἐπισήμους σχέσεις πρὸς αὐτούς, οὔτε πρεσβεῖαι ἀντηλλάγησαν, οὔτε διαπραγματεύσεις ἐγένοντο, οὔτε ἠτήσαντό τί ποτε οἱ Σλάβοι, οὔτε δῶρα πρὸς αὐτοὺς οἱ Βυζαντῖνοι ἔστειλαν, οὔτε βλέπομεν ἐπισκέψεις ἐπισήμων Σλάβων, ὡς βλέπομεν τοιαύτας ἀνδρῶν ἐξ ἄλλων λαῶν εἰς τὴν Βυζαντ. αὐλήν, οὐδὲ κἂν ἡ ἐλαχίστη σχέσις τῶν Σλάβων πρὸς τοὺς Βυζαντίνους φαίνεταί που. Οὐδὲ ἀνεγνώριζον τὸ παράπαν αὐτοὺς οἱ Βυζαντῖνοι ὡς λαὸν ἰσχυρὸν ἢ ἔθνος συντεταγμένον, ἀλλ' ἐθεώρουν, ὡς καὶ ἦσαν, λαὸν βάρβαρον καὶ ληστρικόν, οὗτινος τὰς εἰσβολὰς καὶ λεηλασίας ἠνείχοντο, καθόσον ὁ στρατὸς ἐν στρατείαις μακρὰν τῶν πρὸς νότον τοῦ Ἴστρου χωρῶν, ἔνθα αἱ λεηλασίαι ἐγένοντο, διετέλει.

Ταῦτα πάντα δεικνύουσιν, ὅτι οἱ Σλάβοι οὔτε ἐγκατέστησαν ἐν τῷ Βυζαντ. κράτει οὔτε ἠδύναντο νὰ ἐγκαταστῶσιν. Τοὺς Σλάβους ἤγαγον καὶ ἐγκαθίδρυσαν ἐν τῷ Βυζαντ. κράτει οἱ Βυζαντ. συγγραφεῖς διὰ τῆς ἀγνοίας καὶ ἀνοίας, ἐπιπολαιότητος καὶ ἀκρισίας, διὰ τῆς συγχύσεως τῶν διαφόρων βαρβάρων. Τοῦτο ἀποδείκνυται καλλιστα. Οἱ Βυζαντῖνοι οὐδεμίαν ἐθνολογικὴν διάκρισιν ποιοῦνται τῶν διαφόρων βαρβάρων, τόσον ἐκείνων, οἵτινες ἀνέκαθεν κατῴκουν πρὸς βορρᾶν τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ Ἴστρου, τῶν Σκυθῶν, Σαρματῶν καὶ λοιπῶν, ὅσον καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐξηπλώθησαν ἐκεῖ, τῶν Γοτθικῶν λαῶν, τῶν Οὔννων, Ἀβάρων, Βουλγάρων, Σλάβων καὶ λοιπῶν, οἱκτρῶς συγχέοντες αὐτοὺς καὶ νομίζοντες ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν λαὸν ἔχοντα διάφορα ὀνόματα κατὰ τοὺς διαφόρους χρόνους ἢ νομίζοντες μὲν διαφόρους λαούς, ἀλλὰ καλοῦντες ἀδιακρίτως τὸ μὲν πρῶτον Σκύθας ἔπειτα δὲ Σλάβους. Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα, ὅτι οἱ Βυζαντῖνοι συνέχεον τοὺς Σλάβους καὶ πρὸς τοὺς Δακοὺς καὶ δύναται νἀμφισβητηθῇ, ἂν πᾶσαι αἱ ἐπιδρομαὶ αἱ ὑπὸ τῶν Βυζαντίνων τοῖς Σλάβοις ἀποδιδόμεναι ἦσαν κατορθώματα αὐτῶν μόνον ἢ μήπως τινὲς αὐτῶν ἀνήκουσιν τοῖς Δακοῖς ἢ μετέσχον καὶ οἱ Δακοὶ ἐνίοτε αὐτῶν.

Σκύθας καὶ Σαρμάτας, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴπομεν, ἐκάλουν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ Βυζαντῖνοι οὐ μόνον τοὺς κυρίως τοιούτους, ἀλλὰ καὶ διαφόρους ἄλλους βαρβάρους. Οὕτως ὁ Προκόπιος καλεῖ Σκύθας τοὺς παντοδαποὺς τῷ στρατῷ τοῦ Ἀττίλα βαρβάρους,[1] ὁ δὲ Θεοφύλακτος τοὺς *πρὸς τῷ Καυκάσῳ καὶ πρὸς βορρᾶν τετραμμένους λαούς*[2] καὶ τοὺς *πρὸς τῇ Βακτριανῇ καὶ Σογδιανῇ καὶ τῷ μέλανι ποταμῷ*,[3] ὁ Μένανδρος τοὺς Τούρκους, ὁ Γενέσιος τοὺς Βουλγάρους. Ὁ Κωνστ. ὁ Πορφυρογέννητος Σκύθας περιληπτικῶς καὶ Σκυθικὰ ἔθνη καλεῖ τοὺς ἐπὶ τῆς Ταυρικῆς χερσονήσου βαρβάρους, τοὺς Ἀλανούς, Ἀβασγούς, Οὔγγρους, Πατζινάκους, Χαζάρους καὶ Ῥώσους[4].

Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ κυρίως ἐνδιαφέρει ἡμῖν ἐνταῦθα, εἶνε, ὅτι καὶ οἱ Γότθοι, οἱ Οὔννοι καὶ οἱ Ἄβαροι ἐκαλοῦντο Σκύθαι. Ὁ Δέξιππος, ὁ Εὐνάπιος, ὁ Πρίσκος Πανίτης, ὁ Ζώσιμος, ὁ Προκόπιος, ὁ Κεδρηνός, ὁ Ζωναρᾶς, ὁ Εὐάγριος, ὁ Σχολαστικὸς καὶ ἄλλοι καλοῦσι Σκύθας καὶ ποτε καὶ Σαρμάτας τοὺς *Γότθους*. Ὁ Πρίσκος, ὁ Ἀγαθίας, καὶ ὁ Θεοφύλακτος καλοῦσι Σκύθας τοὺς *Οὔννους*, ὁ δὲ Θεοφάνης Σκυθικὰ ἔθνη τὰ *Οὐννικά*. Ὁ Μένανδρος καὶ ὁ Θεοφύλακτος Σκύθας ὀνομάζουσι τοὺς Ἀβάρους.

Ἔπειτα τὸ γενικὸν ἐπὶ πάντων τῶν διαφόρων βαρβάρων ὄνομα Σκύθαι ἀντικατέστησεν τὸ ὄνομα Σκλάβοι (Σθλάβοι Σκλαβηνοί, Σκλαβῖνοι, Σθλαβιανοί) καὶ πάντες σχεδὸν οἱ ἀνωτέρω λαοὶ οἱ καλούμενοι Σκύθαι ἐκαλοῦντο Σκλάβοι. Οὕτως οἱ ἐν διαφόροις ἐπαρχίαις τοῦ Βυζαντ. κράτους ἀναμεμιγμένοι μετ' ἄλλων βαρβάρων, Σκυθοσαρματῶν καὶ Οὔννων, *Γότθοι* καλοῦνται Σκλάβοι. Ὁ Θεοφάνης τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Μοισίᾳ βαρβάρους τούτους *Σκλάβους* καλεῖ,[1] προσέτι *Σκλαβινίας* τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ,[2] *Σκλαβίνους* τοὺς περὶ Θεσσαλονίκην καὶ Ἑλλάδα,[3] *Σκλαβίνους* Βερζητίας,[4] καὶ *Σκλαβινίαν* διςἀορίστως.[5] Ὁ Κεδρηνὸς *Σθλαβίνους* τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ καὶ τοὺς μετοικισθέντας,[6] *Σθλάβους* δὲ καὶ *Σθλαβίνους*[7] ἄγνωστον τίνος χώρας τοῦ κράτους. Τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ Γότθους οἱ ἁγιογράφοι τοῦ ἁγίου Δημητρίου *Σκλάβους* καὶ *Σκλαβίνους*,[8] τοὺς ἐν Λακωνίᾳ Γοτθοαλβανούς, διότι τοιοῦτοι ἦσαν, ὡς θὰ ἴδωμεν, ὁ Κων. ὁ Πορφυρογέννητος *Σκλάβους*.[9] Ἐν τούτοις καλοῦσι καὶ Σκύθας, ὡς τοὺς τῆς Μακεδονίας Γότθους (τοὺς ἐνθέματι Στρυμόνος), οὓς ὁ Πορφυρογέννητος μόνον *Σκύθας* καλεῖ[10]. Ὁ ἐπιτομεὺς τοῦ Στράβωνος τοὺς ἐν ταῖς διαφόροις ἐπαρχίαις τοῦ Βυζαντ. κράτους καλεῖ Σκύθας Σκλάβους καὶ ἁπλῶς Σκύθας. «Καὶ νῦν δὲ πᾶσαν Ἤπειρον καὶ Ἑλλάδα σχεδόν, καὶ Πελοπόννησον καὶ Μακεδονίαν *Σκύθαι Σκλάβοι* νέμονται»[11] καὶ «ὅτι Σκλαβωνεύς, Οἰνόμαος, Πέλοψ καὶ οἱ Πελοπίδαι ἐν Πίσῃ κατῴκουν, ἢ νῦν Βῖσα καλεῖται. Νῦν δὲ οὐδὲ ὄνομά ἐστι Πισατῶν καὶ Καυκώνων καὶ Πυλέων· ἅπαντα γὰρ ταῦτα *Σκύθαι* νέμονται.»[12] Ὁ ἐπιτομεὺς γνωρίζει καλῶς τοὺς βαρβάρους τοῦ Βυζαντ. κράτους καὶ διακρίνει αὐτοὺς τῶν κυρίως Σκλάβων καὶ διὰ τοῦτο καλεῖ αὐτοὺς *Σκύθας* Σκλάβους καὶ οὐχὶ ἁπλῶς Σκλάβους· τὸ δὲ πρὸ τοῦ Σκλάβοι κείμενον *Σκύθαι* εἶνε προσδιορισμός, δηλ. ἐκ τῶν βαρβάρων τῶν γενικῶς καλουμένων Σκλάβων οἱ Σκύθαι ἤτοι οἱ κυρίως Σκύθαι, καὶ οἱ Γότθοι, οἵτινες κατ' ἐξοχὴν ἐκαλοῦντο Σκύθαι καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἑτέρῳ χωρίῳ καλεῖ αὐτοὺς ἁπλῶς Σκύθας. Σημειωτέον δέ, ὅτι οἱ Βυζαντῖνοι, καθόσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, οὐδέποτε καλοῦσι τοὺς Σλάβους Σκύθας. Ὁ Πορφυρογέννητος καλεῖ, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, περιληπτικῶς Σκύθας διαφόρους βαρβάρους, ἐν οἷς καὶ οἱ Ῥῶσοι, ἀλλ' οὐδαμοῦ καὶ αὐτὸς καλεῖ Σκύθας μόνον τοὺς Σλάβους.

Πρὸς τούτοις βλέπομεν καλουμένους Σκλάβους τοὺς *Οὔννους*, ὡς ὁ Κεδρηνὸς λέγων οἱ Οὔννοι οἱ καὶ Σθλαβῖνοι[13]. Καὶ ὁ Μαλάλας δὲ καὶ ὁ Θεοφάνης κατὰ τὴν ὀρθὴν γραφὴν τῶν χωρίων, περὶ ὧν εἴπομεν ἀνωτέρω, Σκλάβους καλοῦσι τοὺς Οὔννους. Καὶ τέλος καὶ τοὺς Ἀβάρους Σκλάβους· οὕτως ὁ Πορφυρογέννητος λέγει *ἔθνη Σκλαβινικά, ἅτινα καὶ Ἄβαροι ἐκαλοῦντο, Σκλάβοι οἱ καὶ Ἄβαροι καλούμενοι* καὶ οἱ *Σκλάβοι οἱ Ἄβαροι*[1], ἐπίσης τοὺς Ἀβάρους τῆς Ἀχαΐας καὶ ἐν γένει τῆς Πελοποννήσου Σκλάβους, Σκλαβηνοὺς καὶ Σκλαβησιανούς καλεῖ[2]. Ἐν τῷ χρονικῷ τῆς Μονεμβασίας ὡσαύτως Σθλαβικὸν ἔθνος καὶ Σθλαβιανῶν ἔθνος καλοῦνται οἱ Ἄβαροι[3]. Οἱ ἁγιογράφοι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοὺς προσκληθέντας πρὸς βοήθειαν τῶν Γότθων τῆς Μακεδονίας Ἀβάρους Σκλαβινίαν καὶ Σκλάβους καλοῦσιν[4].

Πῶς δὲ τὸ ὄνομα *Σκλάβοι* ἀντικατέστησε τὸ *Σκύθαι* καὶ ἀπεδόθη τοῖς Γότθοις, Οὔννοις καὶ Ἀβάροις, δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν ἐκ τῶν ἑξῆς. Ὁ Προκόπιος ἐξέχων Βυζαντῖνος ἱστορικὸς ὑποσυγχέει τοὺς Γότθους πρὸς τοὺς κυρίως Σκύθας, Σαρμάτας καὶ Γέτας. Οὗτος λέγει· «Γοτθικὰ ἔθνη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα πρότερόν τε καὶ ταυτὸν ἔστι, τὰ δὲ δὴ πάντων μέγιστά τε καὶ ἀξιολογώτατα Γότθοι τέ εἰσι καὶ Βανδίλοι καὶ Οὐισίγοτθοι καὶ Γήπαιδες, πάλαι μέντοι Σαυρομάται καὶ Μελάγχλαινοι ὠνομάζοντο, εἰσὶ δὲ οἳ καὶ Γετικὰ ἔθνη ταῦτα ἐκάλουν . . . οὗτος ὁ λαὸς ὑπὲρ ποταμὸν Ἴστρον ἐκ παλαιοῦ ᾤκουν»[5]. Καὶ ἀλλαχοῦ «Λίμνην δὲ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐκβολὴν ὑπερβάντι εὐθὺς μὲν ἐς αὐτὴν που τὴν ταύτῃ ἀκτὴν οἱ Τετραξῖται καλούμενοι Γότθοι τὸ παλαιὸν ᾤκηντο, ὧν ἐπεμνήσθην ἀρτίως· πολλῷ δὲ ἄποθεν Γότθοι τε καὶ Οὐισίγοτθοι καὶ Βανδίλοι καὶ τὰ ἄλλα Γοτθικὰ γένη ξύμπαντα ἱδρυντο· οἳ δὴ καὶ Σκύθαι ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐπεκαλοῦντο, ἐπεὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἅπερ τὰ ἐκείνῃ χωρία εἶχον Σκυθικὰ μὲν ἐπὶ κοινῆς ὀνομάζεται, ἔνιοι δὲ αὐτῶν Σαυρομάται ἢ Μελάγχλαινοι, ἢ ἄλλο τι ἐπικαλοῦνται»[6]. Ἀλλαχοῦ πρὸς τούτοις τοὺς Σαρμάτας Ἀλανοὺς καλεῖ Γοτθικὸν ἔθνος. «Βανδίλοι δὲ . . . Ἀλανοὺς ἑταιρισάμενοι Γοτθικὸν ἔθνος[7]» καὶ «ἐτύγχανον δὲ Ῥωμαῖοι χρόνῳ τινὶ πρότερον Σκίρους τε καὶ *Ἀλανοὺς* καὶ ἄλλα ἄττα *Γοτθικὰ ἔθνη* ἐς ξυμμαχίαν ἐπαγαγόμενοι»[8]. Καὶ τέλος οἱ Γότθοι κατὰ τοὺς Βυζαντίνους ἦσαν Γετικὰ ἔθνη «Ἐξ οὗ δὴ τὸ *Γετικὸν* οὐδὲν Ῥώμῃ τὸ λοιπὸν δήσειε. *Γετικὸν γὰρ ἔθνος φασὶ τοὺς Γότθους εἶναι*»[9], καὶ ἐν τῷ παρατεθέντι δὲ ἀνωτέρῳ χωρίῳ ὁ Προκόπιος λέγει «εἰσὶν οἳ καὶ *Γετικὰ* ἔθνη ταῦτ' ἐκάλουν»

Ἀφ' ἑτέρου οἱ Βυζαντῖνοι συγχέουσι τοὺς Σλάβους πρὸς τοὺς κυρίως Σκύθας καὶ Γέτας θεωροῦντες ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν λαὸν μεταλλάξαντα ὄνομα. Τοῦτο φαίνεται ἐκ τοῦ κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα ἀκμάσαντος ἁγίου Καισαρίου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅστις ἀποδίδει τοὺς Σλάβους ἤθη τῶν Σκυθῶν λέγων «Οἱ Σκλαυηνοὶ καὶ Φυσωνῖται οἱ καὶ Δανούβιοι προσαγορευόμενοι, οἱ μὲν γυναικομαστοβοροῦσιν ἡδέως, οἱ δὲ καὶ τῆς νομίμου καὶ ἀδιαβλήτου κρεοβορίας ἀπέχονται», διότι οἱ Σκύθαι εἶχον τοιαῦτα ἤθη ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ Στράβωνος καὶ τοῦ Ἡροδότου «Ἔφορος δ' ἐν τῇ τετάρτῃ . . . περιοδεύσας τὴν Εὐρώπην μέχρι Σκυθῶν, ἐπὶ τέλους φησὶν εἶναι τῶν τε ἄλλων Σκυθῶν καὶ τῶν Σαυροματῶν τοὺς βίους ἀνομοίους· τοὺς μὲν γὰρ εἶναι χαλεπούς, ὥστε καὶ ἀνθρωποφαγεῖν· τοὺς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἀπέχεσθαι»[1]. Ὁ δὲ Θεοφύλακτος θεωρῶν τοὺς Σλάβους Γετικὸν ἔθνος λέγει «Τὸ δὲ Γετικόν, ταὐτὸν δ' εἰπεῖν *αἱ τῶν Σκλαβηνῶν ἀγέλαι*» καὶ ἀλλαχοῦ ὁμοίως[2]. Καὶ ὁ μέγας δὲ καὶ πολυμαθέστατος Πατριάρχης Φώτιος τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνει ἐν τῇ περιλήψει τῶν ἱστοριῶν τοῦ Θεοφυλάκτου ὡς ἠχὼ «οἱ δὲ Γέται ἤτοι Σκλάβοι» καὶ «ἀριστεῖά τε Ῥωμαίων καὶ Σκλαβινῶν ἤτοι Γετῶν, Γέται γὰρ τὸ παλαιὸν ἐκαλοῦντο»[3]. Ἐντεῦθεν κατὰ τοὺς Βυζαντίνους Σκύθαι Σαρμάται, Γέται, Γότθοι καὶ Σλάβοι εἶνε εἷς καὶ ὁ αὐτὸς λαὸς ὑπὸ διάφορα ὀνόματα.

Πρὸς τούτοις ἐσύγχυσαν τοὺς Ἀβάρους πρὸς τοὺς Γότθους, ὡς ὁ Θεοφάνης, ὁ Κωνστ. ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ Κεδρηνὸς καὶ ἄλλοι. Ὁ Θεοφάνης λέγει «ἦσαν δὲ τότε Γότθοι καὶ ἔθνη πολλά τε καὶ μέγιστα πέραν τοῦ Δανουβίου ἐν τοῖς ὑπερβορείοις τόποις κατῳκισμένα· τούτων δὲ ἀξιολογώτερά εἰσι τέσσαρα Γότθοι, Ὑπόγοτθοι, Γήπαιδες καὶ Οὐανδῆλοι . . . *καὶ οἱ μὲν Γήπαιδες, ἐξ ὧν ὕστερον διῳρέθησαν Λογγιβάρδοι καὶ Ἀβάρεις τὰ περὶ Σιγγηδόνα καὶ Σερμεῖον χωρία ᾤκησαν*»[4]. Τὰ αὐτὰ δὲ ἐπαναλαμβάνει κατὰ λέξιν ἐκ τοῦ Θεοφάνους παραλαμβάνων ὁ Πορφυρογέννητος[5]. Καὶ τέλος ὁ Κεδρηνὸς λέγει «Ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως (Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ) ἐκ τῶν Γότθων γέγονε ἔθνη τέσσαρα, Γότθοι, Ὑπόγοτθοι, Γήπεδες καὶ Οὐανδῆλοι, *ἐξ ὧν Ἄβαρες ἤρξαντο διαπεραν ἐν τῇ Ῥωμαίων γῇ*»[6].

Πρὸς δὲ τούτοις ἐσύγχυσαν τοὺς διαφόρους βαρβάρους καὶ κατ' ἄλλον τρόπον. Συγχύσαντες τοὺς Σκύθας πρὸς τοὺς Γότθους προχωροῦντες ἐσύγχυσαν τοὺς Γότθους πρὸς τοὺς Οὔννους, ὡς ὁ Ἀγαθίας, ὅστις τὸν Γοτθικὸν λαὸν τοὺς Βουρουγούνδους θεωρεῖ Οὐννικόν.[1] Περαιτέρω βαίνοντες ἐσύγχυσαν τοὺς Οὔννους πρὸς τοὺς Ἀβάρους, καλοῦντες καὶ αὐτοὺς Οὔννους, ὡς ὁ Κεδρηνός, ὁ Θεοφύλακτος[2] καὶ ὁ Μαλάλας.[3] Καὶ τέλος ἐσύγχυσαν τοὺς Σλάβους πρὸς τοὺς Ἀβάρους καλέσαντες καὶ αὐτοὺς Σλάβους, ὡς ὁ Πορφυρογέννητος, οἱ ἁγιογράφοι τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ ὁ συντάξας τὸ χρονικὸν τῆς Μονεμβασίας, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω.

Τέλος ἐσύγχυσαν τοὺς διαφόρους βαρβάρους θεωροῦντες Οὔννους τοὺς Βουλγάρους ἢ Γερμανικοὺς λαούς, ὡς ὁ Μαλάλας[4] ἢ Τούρκους τοὺς Οὔγγρους, ὡς ὁ Πορφυρογέννητος[5]. Τὸ δὲ χρονικὸν τῆς Μονεμβασίας ἐν ἀρχῇ φέρει «Γένος οἱ Ἄβαροι ἔθνος Οὐνικὸν καὶ Βουλγάριον» ἐνῷ κατωτέρω καλεῖ αὐτούς, ὡς εἴπομεν, Σθλάβικὸν ἔθνος καὶ Σθλαβιανῶν ἔθνος. Ὁ δὲ Προκόπιος ἐτυμολογεῖ σοφώτατα τὸ ὄνομα τῶν Σλάβων «καὶ μὴν καὶ ὄνομα Σκλαβηνοῖς τε καὶ Ἀνταις ἓν τὸ ἀνέκαθεν ἦν· σπόρους γὰρ τὸ παλαιὸν ἀμφοτέρους ἐκάλουν, *ὅτι δὴ σποράδην, οἶμαι διεσκηνημένοι τὴν χώραν* οἰκοῦσιν»[6] ὡς γνήσιός τις ἀπόγονος αὐτοῦ τὸ γαῖδαρος *ἐκ τοῦ ἀεὶ δέρεσθαι*.

Οἱ Βυζαντῖνοι ὄχι μόνον τὴν καταγωγὴν τῶν διαφόρων βαρβάρων, οἵτινες εἰς διαφόρους σχέσεις πρὸς τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ Βυζαντιακὸν κράτος ἦλθον, ἀγνοοῦσι, κακῶς ἐθνολογοῦσιν αὐτοὺς οἰκτρῶς πρὸς ἀλλήλους συγχέοντες, ἀλλὰ καὶ τὰ κυριώτερα γεγονότα τῆς ἱστορίας αὐτῶν, δὲν γνωρίζουσι καλῶς. Ὁ ἐγκριτος Βυζαντ. συγγραφεὺς Προκόπιος ζήσας ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν οἱ Βυζαντῖνοι ἐπολέμουν ἔτι πρὸς τοὺς Γοτθικοὺς λαούς, τοὺς Βανδήλους, καὶ Ὀστρογόθους, ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἰταλίᾳ, ἰδὼν τοὺς πολέμους τούτους καὶ ἐξιστορήσας, παραδίδει παραμεμορφωμένα τὰ προηγούμενα γεγονότα τῆς ἱστορίας τινῶν Γοτθικῶν λαῶν[7]. Ἕπονται ἔπειτα οἱ λοιποὶ Βυζαντῖνοι ἔτι μᾶλλον τὴν ἀλήθειαν σκοτίζοντες, νοθεύοντες καὶ διαφθείροντες[8].

Ἐντεῦθεν οὐδόλως παράδοξον, ὅτι οἱ Βυζαντῖνοι συνέχεον τοὺς διαφόρους βαρβάρους Σκύθας, Γότθους, Ἀβάρους, Σλάβους καὶ λοιποὺς, τὸ μὲν ἀγνοοῦντες τὴν καταγωγὴν καὶ ἱστορίαν αὐτῶν, τὸ δὲ καὶ οὐδαμῶς φροντίζοντες, νὰ διακρίνωσι καὶ ὁρίζωσιν ἐθνολογικῶς αὐτούς. Ἵνα δὲ ἐννοήσῃ τις, πῶς ἐθνολογοῦσιν οἱ Βυζαντῖνοι ἀρκεῖ νὰ ἀναγνώσῃ τὴν κατωτέρω περικοπὴν τοῦ Χαλκοκονδύλου. «Οὕτω δὴ κἀνταῦθα τούς τε Τριβαλλοὺς[9] καὶ Μυ-

1. Σελ. 559, 573, 667 καὶ 673.
2. Σελ. 663.
3. Σελ. 707.
4. Σελ. 734.
5. Σελ. 530, 553 καὶ 755.
6. Σελ. 777 καὶ 772, Τόμ. Α'.
7. Σελ. 761, καὶ 780, Τομ. Δ'.
8. Acta sanctorum, μὴν Ὀκτώβριος, Τόμ. Δ', κεφ. 158—193, σελ. 162—174.
9. Πρὸς τὸν υἱὸν Ῥωμανόν, κεφ. ν'.
10. Περὶ θεμάτων, Βιβλ. Β', σελ. 45 καὶ 50, ἔκδ. Βόννης,
11. Βιβλ. Ζ'.
12. Βιβλ. Η'.
13. Σελ. 678, Τόμ. Α'.

1. Ἱστοριῶν τῆς Α' Τετρ. ἡ Γ' σελ. 329.
2. Θεοφύλακτος, VII, 7.
3. Ὁ αὐτὸς VII, 9.
4. Πρὸς υἱὸν Ῥωμανόν, κεφ. ιγ', σελ. 82, κθ', σελ. 129 καὶ μγ' σελ. 182, ἔκδ. Βόννης.

1. Στράβων, Ζ', 3, 9. Ἴδε καὶ Ἡροδοτ Δ', 106, τὰ περὶ Ἀνδροφάγων.
2. III, 4, σελ. 119, VI, 6, σελ. 253 καὶ VII, 2, σελ. 272, ἔκδ. Βόννης.
3. Ἴδε τὴν προτασσομένην τῶν Ἱστοριῶν τοῦ Θεοφυλάκτου περίληψιν τοῦ Φωτίου σελ. 9 καὶ 14, ἔκδ. Βόννης.
4. Θεοφάνης, σελ. 145, ἔκδ. Βόννης.
5. Πρὸς τὸν υἱὸν Ῥωμανόν, κεφ. κέ, ἐκ τῆς Ἱσταρίας τοῦ ὁσίου Θεοφάνους τῆς Σιγριανῆς, σελ. 111, ἔκδ. Βόννης.
6. Σελὶς 601, Τομ. Α'.

1. Πρὸς Γῆν Ῥωμανόν, κεφ. κθ', σελ. 126, καὶ 127, ἔκδ. Βόννης.
2. Πρὸς τὸν ἴδιον, κεφ. μθ', καὶ ν'.
3. Ἴδε αὐτὸ κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἡγουμένοις παραπομπήν.
4. Acta sanctorum, μὴν Ὀκτώβριος, Τόμ. Δ', σελ. 143, 167 καὶ 179.
5. Ἱστοριῶν Α'. τετρ. ἡ Γ', σελ. 312, ἔκδ. Βόννης.
6. Τετρὰς Β', σελ. 476, ἔκδ. Βόννης.
7. Τῆς Α' Τετρ. ἡ Γ', σελ. 319. ἔκδ. Βόννης.
8. Β'. Ἰετρ. ἡ Α', σελ. 6, ἡ ἰδία ἔκδοσις.
9. Τῆς Β'. Τετρ. ἡ Α', σελ. 117.

1. Ε, σελ. 299, ἔκδ. Βόννης.
2. I, 3 σελ. 38 καὶ I, 9 σελ. 49, ἔκδ Βόννης.
3. I 8, σελ. 489, ἔκδ. Βόννης.
4. Αὐτόθι.
5. Πρὸς υἱὸν Ῥωμανόν, κεφ, ιγ' σελ, 82 καὶ λ', σελ. 141, ἔκδ, Βόννης,
6. Ἱστοριῶν τῆς Β' Τετρ. ἡ Γ', σελ. 336. ἔκδ. Βόννης.
7. Ἀνάγνωθι τὴν 312 σελ· καὶ ἐπ. Ἱστορ. τῆς Α' Τετράδος Γ'.
8. Ἀνάγνωθι Θεοφάνους σελ. 145, Κεδρηνοῦ σελ. 601, Τόμ. Α'. καὶ Πορφυρογεννήτου περὶ θεμάτων, κεφ κέ, σελ. 111, ἔκδ. Βόννης.
9. Ἐννοεῖ τοὺς Σέρβους.

σοὺς[1] καὶ Ἰλλυριοὺς[2] καὶ Κροατίους καὶ Πολανίους[3] καὶ Σαρμάτας *τὴν αὐτὴν ἐπίσταμαι ἱέντας φωνήν*· εἰ δέοι ταύτῃ τεκμαιρόμενον λέγειν, εἴη ἂν τοῦτο τὸ γένος *ταὐτότε καὶ ἓν καὶ ὁμόφυλον ἑαυτῷ*»[4]. Τίνες δὲ ἦσαν αἱ Γεωγραφικαὶ αὐτῶν γνώσεις παρέστησεν ὁ κ. Σάθας διὰ τῶν ἑξῆς· « . . . αὐτὰς τὰς Ἀθήνας, λέγει ὁ Ψελλός, ἐξελάμβανον ὡς τὴν Σκυθίαν. Ὁ Ἱεροκλῆς ἀποτελεῖ τὸ γεωγραφικὸν αὐτῶν ἐγκόλπιον, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πορφυρογέννητος ἐπὶ τῇ βάσε: αὐτοῦ περιγράφει τὰς ὑποκειμένας εἰς τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ πόλεις, συγχέων παλαιὰ πρὸς νέα ὀνόματα. Κατὰ τὸν Ἱεροκλῆν τοῦτον ἡ Ἦλις εἶνε μητρόπολις τῆς Αἰτωλίας, ἡ δὲ νῆσος Μῆλος κεῖται ἀντικρὺ τῆς Κορίνθου! Περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΔ΄. ἑκατονταετηρίδος ὁ Νικηφόρος Βλεμμύδας «ὁ λογιώτατος καὶ σοφώτατος . . . ἐξησκημένος πολλῇ τῇ σοφίᾳ ὁπόση τε Ἑλλήνων ὑμνοῦσι παῖδες» συνέταξε Γεωγραφικὸν ἐγχειρίδιον περιελθὸν μέχρις ἡμῶν· ἀκούσωμεν τὸν πάνσοφον τοῦτον γεωγράφον περιγράφοντα τὴν Ἑλλάδα· «Περὶ τὰ Ἴσθμια στενοῖ δύο θάλασσαι κτυποῦσιν, ἥτε Κορινθία καὶ ἡ Σαρωνική. Καὶ ἡ Κορινθία μέν ἐστιν ἐξ ἐναντίας τῆς Ἐφύρου πόλεως ἀπὸ τοῦ Ἀνδριατικοῦ πελάγους, ἡ Σαρωνικὴ δέ ἐστι συρομένη πρὸς ἀνατολάς. Ἔμπροσθεν δ᾽ τοῦ Ἰσθμοῦ πρὸς ἀνατολάς εἰσιν αἱ Ἀθῆναι· ἀναμέσον δὲ τῶνδε σύρεται ὁ Ἰλισσὸς ποταμός, ὅπου ποτὲ καὶ ὁ Βορρᾶς ἐκεῖ βασιλεὺς ἦν τῆς Θρᾴκης. Ἐπὶ ταύταις δέ ἐστιν ἡ γῆ τῶν Βοιωτῶν καὶ τῶν Λοκρίδων· ἐξ ἐναντίας δὲ τοῦ Σερφύρου ἥπλωται ἡ γῆ τῆς Δωδώνης, ἣ γουν Μακεδονίας. Ἐπὶ ταῖς πόλεσι δὲ ταύταις ἐστὶ καὶ ἡ Θεσσαλία, καὶ τὸ ὄρος τὸ χιονῶδες τὸ καλούμενον Αἷμος φαίνεται ἐν αὐταῖς. Ὑπεράνω δὲ τῆσδε τῆς Μακεδονίας ἐστὶν ἡ μεγάλη γῆ τῶν Αἰτωλῶν, ἐπὶ τὴν ἐξοχὴν τοῦ ὄρους τῆς Ἰταλίας, ὃ κεῖται πρὸς νότον· διὰ μέσου δὲ τούτου τοῦ ὄρους ὁ Ἀχελῷος ποταμὸς συστρεφόμενος διασύρεται διὰ μέσου τῶν Ἐχινάδων νήσων. Ἐπὶ ταύτῃ δὲ τῇ γῇ τῶν Αἰτωλῶν δηλονότι, ἐστὶν ἡ γῆ ἡ Φωκὶς συρομένη εἰς μέσον δύσεως καὶ ἀνατολῆς, καὶ ἀποκλίνουσα πρὸς βορρᾶν ἐπὶ τῇ ἐξοχῇ τοῦ ὄρους τοῦ Παρνασσοῦ, κατὰ τὸ στόμα τῶν Θερμοπυλῶν. Καὶ διαμέσου δὲ τῆς Φωκίδος ἔρχεται ὁ Κηφισσὸς ποταμός, ἐν ᾧ ποταμῷ ἐστι καὶ ἡ γῆ τῆς πόλεως τῆς Πυθῶνος, ὅπου καὶ ἡ περιπλοκὴ τῆς δελφίνος τοῦ δρακοντός ἐστι. Τοσαῦτα μὲν εἴρηται καὶ περὶ τῆς Εὐρώπης»[5].

Σ. Γ. Παναγιωτοπουλος.

---

1. Ἔννοεῖ τοὺς Βουλγάρους.
2. Ἐνν. τοὺς Ἀλβανούς.
3. Ἐνν. τοὺς Πολωνούς.
4. Βιβλ. A^{β}_{γ}, σελ. 35, ἔκδ. Βόννης.
5. Ἴδε «Ὥραν», ἔτος Δ°, ἀριθ. 124. (10 Μαρτίου 1879).

Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ

ἀμερικανικὸν διήγημα

Συνέχεια· ἴδε σελ. 240.

— Λοιπὸν τί ἔχεις; κόρη μου. Δὲν εἰμπορεῖς νὰ μοῦ ἀρνηθῇς ὅτι δὲν εἶσαι ἡ προτητερινή μου Καίτη.

— Αἴ, ξεύρω κ᾽ ἐγώ! . . ἴσως εἶνε ἀπὸ τὴν πολὺ ἥσυχην ζωὴν ποῦ περνοῦμεν κατόπιν ἀπὸ τὴν κίνησιν ἐκείνην τοῦ ταξειδιοῦ μας.

— Τότε ἂς ξαναταξειδεύσωμεν.

— Ὦ, ὄχι, πατέρα, σᾶς παρακαλῶ, μὴν ἀνησυχῆτε δι᾽ ἐμέ. Εἰς δυὸ τρεῖς ἡμέρας θὰ μοῦ περάσῃ.

— Θὰ τὸ ἰδοῦμεν· καὶ ἐπειδὴ ἔτυχεν ὁ λόγος περὶ ταξειδίου, Καίτη, δὲν σοῦ φαίνεται παράξενον πῶς ὁ φίλος μας ὁ συνταγματάρχης Σμίθ, δὲν ἤλθεν ἀκόμη νὰ μᾶς ἰδῇ δεκαπέντε ἡμέρας τώρα ὅπου ἔχομεν ἐπιστρέψει;

Ὁ συνταγματάρχης ἐν ᾧ ὡμίλει παρετήρει ὑπόδρα τὴν θυγατέρα του, χωρὶς αὕτη νὰ τὸ ἐννοήσῃ· εἶδε δὲ ὅτι ἡ φυσιογνωμία της ἐσκυθρώπασε καθ᾽ ἣν στιγμὴν ἀπήντησε:

— Ὦ! . . δίχως ἄλλο θὰ μᾶς ἐλησμόνησε πλέον!

— Καὶ ἐν τούτοις τὸν προσεκάλεσα θερμῶς νὰ ἔλθῃ. Μοῦ ἐφάνη μάλιστα ὅτι τὴν πρόσκλησίν μου ἐκείνην τὴν ἐδέχθη μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν. Δὲν εἶσαι καὶ σὺ αὐτῆς ἰδέας;

— Ναί . . . νομίζω, ἐψιθύρισεν ἐλαφρῶς μειδιάσασα.

— Θέλω νὰ ἔχω ἥσυχον τὴν συνείδησίν μου καὶ ἀπὸ αὔριον θὰ ὑπάγω νὰ τὸν ἰδῶ καὶ νὰ τὸν ἐρωτήσω διατί δὲν ἔρχεται.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Καίτης ἐξήστραψαν ἐκ χαρᾶς, αἱ δὲ παρειαί αὐτῆς ἐγένοντο περιπόρφυροι. Ἀλλ᾽ ἀμέσως σχεδόν, ἀνορθώσασα ὑπερηφάνως τὴν ὡραίαν κεφαλήν της.

— Ἐν τούτοις νομίζω, πατέρα, εἶπεν, ὅτι θὰ εἶχεν ἐλθῇ ἂν ἐπεθύμει, καὶ δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ πᾶτε νὰ τὸν ζητήσετε . . .

— Αὐτὸ εἶνε σωστόν, ἀλλ᾽ ἀδιάφορον, ἐγὼ αὔριον θὰ ὑπάγω νὰ τὸν ἰδῶ... Τώρα, ἀρά γε ἡ Καίτη μου θέλει νὰ καθήσῃ εἰς τὸ πιάνο καὶ νὰ μοῦ τραγουδήσῃ κἄτι; . .

Ὁ συνταγματάρχης δὲν προέλαβε νὰ συμπληρώσῃ τὴν φράσίν του. Θεράπων τις εἰσῆλθε καὶ ἐνεχείρισεν αὐτῷ ἐπισκεπτήριον, ὅπερ ἀνέγνω ὑψιφώνως:

— Ἰωνᾶς Σμίθ!

Ἡ Καίτη ἀνηγέρθη· προϋχώρησεν ἓν βῆμα πρὸς τὰ πρόσω ὡσεί ὅπως ὁρμήσῃ ἐπὶ τοῦ εὐτυχοῦς ἐκείνου ἐπισκεπτηρίου καὶ τὸ ἀναγνώσῃ ἰδίοις ὄμμασι.

— Ἂς ὁρίσῃ, εἶπεν ὁ συνταγματάρχης.

— Ἐδῶ, πατέρα; ἠρώτησεν ἡ Καίτη.

— Διατί ὄχι;

— Ὦ! δὲν εἰξεύρω . . . ἀπεκρίθη ἡ νεᾶνις βαθέως ἐρυθριάσασα.

Ὁ Ἰωνᾶς Σμὶθ εἰσῆλθεν· ὁ συνταγματάρχης ὑπεδέξατο αὐτὸν μετὰ τῆς συνήθους φιλοφροσύνης του, ἀλλ᾽ ἡ Καίτη ἔδειξε πρὸς αὐτὸν τοιαύτην καταφανῆ ψυχρότητα, ὥστε ὁ δυστυχὴς Ἰωνᾶς πρόσφατον ἔτι ἔχων τὴν ἐντύπωσιν τῆς κατὰ τὴν ἐκδρομὴν οἰκειότητος αὐτῶν, ἔμεινεν ἄναυδος.

— Ἐπεστρέψατε πρὸ πολλοῦ εἰς Νέαν Ὑόρκην; ἠρώτησεν ἐν τέλει ὁ Ἰωνᾶς.

— Πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν! ἀπήντησεν ἡ μὶς Καίτη διὰ τόνου καταμέστου μομφῆς.

— Ἀκριβῶς ὅσας ἡμέρας ἔμεινα ἐγὼ εἰς τὸ Σικάγον! εἶπεν.

— Ἐμείνατε ποῦ; ἠρώτησεν ἡ Καίτη.

— Εἰς τὸ Σικάγον. Ἐνθυμεῖσθε ἐκεῖνο τὸ τηλεγράφημα τὸ ὁποῖον μ᾽ ἔκαμε νὰ φύγω τόσον ἐξαφνικά;

— Ναί, τὸ ἐνθυμοῦμαι.

— Λοιπόν, τὸ τηλεγράφημα ἐκεῖνο μ᾽ ἐπροσκάλεσε διὰ τὸν συμβιβασμὸν μιᾶς πολὺ σπουδαίας ὑποθέσεως, καὶ ἠναγκάσθην νὰ ὑπάγω ἕως εἰς τὸ Σικάγον.

— Καὶ ἐμείνατε ἐκεῖ δεκαπέντε ἡμέρας; ἠρώτησεν ὁ συνταγματάρχης·

— Δεκαπέντε φρικώδεις ἡμέρας.

— Καὶ πότε ἤλθατε;

— Σήμερον μόλις.

Τίποτε περισσότερον δὲν ἐχρειάσθη. Ἡ Καίτη ἀφῆκε κατὰ μέρος τὴν δυσαρέσκειάν της, καὶ ἔγεινε πάλιν ἡ ἀξιέραστος Καίτη τοῦ *Περιόπτου ξενοδοχείου*. Ὁ Ἰωνᾶς ἀνέπνευσεν καὶ ἤλθεν εἰς τὸν ἑαυτόν του. Καὶ αὐτὸς ὁ συνταγματάρχης παρετήρησεν ὅτι ἀπέπτη ἀπὸ τῆς μορφῆς ἀμφοτέρων πᾶσα μελαγχολία.

— Νὰ κατάλληλος στιγμὴ νὰ μοῦ τραγουδήσετε τὸ κομμάτι τὸ ὁποῖον καὶ ἄλλοτε σᾶς ἐζήτησα, εἶπε.

— Εὐχαρίστως, εἶπεν ὁ Ἰωνᾶς.

Ἐκάθησεν εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον μετὰ τῆς Καίτης, ἀμφότεροι δὲ ἔμελψαν τοιαύτην θελκτικὴν δυῳδίαν καὶ εἶτα ἑκάτερος τόσον γοητευτικὴν μονῳδίαν ὥστε ὁ συνταγματάρχης δὲν ἐβράδυνε ν᾽ ἀποκοιμηθῇ. Ἐσιώπησαν τότε, ἐπλησίασαν εἰς τὸ ἄνω τοῦ ποταμίου ἀνοικτὸν παράθυρον, καὶ ἤρξαντο συνομιλοῦντες εὐθύμως καὶ χαμηλοφώνως περὶ τῶν ἐπεισοδίων τοῦ ταξειδίου των, περὶ τοῦ στροβίλου μ᾽ ἐκεῖνον τὸν χονδρὸν ζανθὸν κύριον, περὶ τῆς ἀναβάσεως ἐπὶ τοῦ ὄρους, τῆς ἀρξαμένης πεζῇ καὶ περατωθείσης ἐπ᾽ ὀχήματος, περὶ τῆς μεγάλης πείνης ἥτις κατέλαβεν αὐτοὺς τὴν ἡμέραν καθ᾽ ἣν ἐλησμόνησαν τὸ κάνιστρον τῶν τροφῶν των, καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων ἀναμνήσεων, τῶν μὲν σπουδαιοτέρων τῶν δέ.

— Τὴν μίστρες Χάρστρον, εἶπεν αἴφνης ὁ Ἰωνᾶς, τὴν ἐπανείδατε;

— Ὄχι ἀκόμη. Ἀλλὰ σκοπεύω αὔριον νὰ ὑπάγω νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ.

— Τότε λοιπόν, μὶς Καίτη . . . ἠξεύρετε, τί εἰμποροῦμεν νὰ κάμωμεν; Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε ἀρά γε νὰ ἔλθω νὰ σᾶς πάρω μὲ τ᾽ ἀμάξι μου διὰ νὰ πᾶμε νὰ περάσωμε τὴν βραδυὰ εἰς τοῦ Τσάρλ; ἔπειτα μὲ τὸ φεγγάρι σᾶς φέρω ὀπίσω . . .

— Ὦ! τί εὔμορφα ποῦ θὰ εἶνε ἂν τὸ ἐπιτρέπῃ ὁ πατέρας!

Ὁ συνταγματάρχης Οὐίθερς ἐξύπνησεν

ἐν καιρῷ ὅπως παράσχῃ τὴν αἰτηθεῖσαν ἄδειαν, καὶ ὁ Ἰωνᾶς ἀπῆλθε.

Ἐννοεῖται ὅτι ἔσπευσε νὰ συνεννοηθῇ μὲ τοὺς φίλους του Χάρστρον περὶ τῆς ἐσπερίδος τῆς ἐπαύριον. Τὴν ἑμπτην δὲ μετὰ μεσημβρίαν, μεταβὰς παρέλαβε τὴν Καίτην καὶ ὡδήγησεν αὐτὴν θριαμβευτικῶς ἐπὶ τοῦ ἅρματός του· περὶ τὴν ἕκτην ἐκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν.

Τὸ δεῖπνον ἦτο ἐξαίρετον. Ὁ Τσὰρλ καὶ ἡ Βαίκη ἦσαν εὔθυμοι ὡς στρουθία. Μολονότι ἦσαν τέσσαρες εἰς τὴν τράπεζαν, ἐγέλασαν, ἔφαγον καὶ ἔπιον ὡς ὀκτώ· ἔπειτα ἐξῆλθον εἰς περίπατον μεθ᾽ ὃν ἐπέστρεψαν ὅπως παραμείνωσιν μίαν ἢ δύο ὥρας ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν Χάρστρον. Ἐν ᾧ δ᾽ ὁ Τσὰρλ καὶ ἡ μὶς Καίτη ἀνέκρουον ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου ᾄσματά τινα μαύρων, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀκούσει, ἡ μίστρες Βαίκη λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ βραχίονος τὸν Ἰωνᾶν ἀπεμακρύνθη μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ ἄλλον ἄκρον τῆς αἰθούσης.

— Συνταγματάρχα Σμίθ, ἤθελον νὰ σᾶς ὁμιλήσω σπουδαίως, τῷ εἶπε.

— Κυρία, εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σας, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωνᾶς ἐκπλαγείς καὶ ἀνησυχήσας μάλιστα διὰ τὸν σοβαρὸν τόνον τῆς φωνῆς.

— Δὲν θὰ δυσαρεστηθῆτε δι᾽ ὅ,τι καὶ ἂν σᾶς εἰπῶ;

— Ἐγὼ νὰ δυσαρεστηθῶ; εἶπεν ὁ Ἰωνᾶς. Ὁ Τσὰρλ καὶ σεῖς εἶσθε οἱ καλλίτεροί μου φίλοι. Ἐννοῶ νὰ μοῦ τὰ λέγουν ὅλα οἱ φίλοι μου.

— Λοιπόν . . . ἐπανέλαβεν αὕτη μετά τινος ἀμηχανίας . . . κ᾽ ἐγὼ ἀγαπῶ πολὺ τοὺς φίλους μου· καὶ δὲν ἔχω καλλιτέραν φίλην ἀπὸ τὴν Καίτην Οὐίθερς—δι᾽ αὐτὸ δὲν μοῦ ἀρέσει, νὰ σᾶς βλέπω νὰ παίζετε μὲ τὴν ἀγάπην της . . .

— Ἐγὼ νὰ παίζω μὲ τὴν ἀγάπην της . . . ἐγὼ κυρία; ἀνέκραξεν ὁ Ἰωνᾶς.

— Μάλιστα. Ὁ Τσὰρλ μοῦ εἶπε ὅτι εἶνε συνήθειά σας νὰ ζαχαρώνετε μὲ ὅλα τὰ εὔμορφα κορίτσια ποῦ ἀπαντᾶτε.

— Ὁ Τσὰρλ μὲ συκοφαντεῖ, σᾶς βεβαιῶ.

— Πῶς! ἔχετε τὴν τόλμην νὰ διισχυρισθῆτε ὅτι δὲν ζαχαρόνετε μὲ τὴν Καίτην;

— Αὐτὸ σᾶς τὸ ἐπιβεβαιῶ, κυρία.

— Ἀλλὰ τότε . . . τὴν ἀγαπᾶτε; τὴν ἀγαπᾶτε εἰλικρινῶς;

— Τὴν ἀγαπῶ.

— Καὶ θέλετε νὰ τὴν νυμφευθῆτε;

— Εἰς τὴν γιγμήν, ἂν συγκατατίθεται.

— Ὦ! ἂν εἶνε ἔτσι, τὸ πρᾶγμα πάγει καλά, καὶ πταίω ἐγώ. Πρέπει νὰ σᾶς ζητήσω συγχώρησιν . . . . Ἐνόμιζα ὅτι δὲν θὰ ἦτο τίποτε σπουδαῖον . . .

— Σᾶς ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν ὅτι εἶνε σπουδαιότατον·

— Δὲν εἰξεύρετε τί χαρὰν αἰσθάνομαι δι᾽ ὅ,τι μοῦ λέγετε!

— Καὶ τώρα εἶνε ἡ δική μου σειρὰ νὰ σᾶς ἐρωτήσω, ἐπανέλαβεν ὁ Ἰωνᾶς μειδιῶν. Εἰπέτε μου, σᾶς παρακαλῶ, πιστεύεται ὅτι ἡ μὶς Καίτη μ᾽ ἀγαπᾷ;

— Αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ ξεύρει κάνεὶς ποτέ; εἶπεν ἀνυψοῦσα τοὺς στρογγύλους της ὤμους.

— Τότε λοιπὸν διατί μοῦ εἴπατε ὅσα μοῦ εἴπατε;

— Ἀλήθεια, καλὰ λέγετε.

— Σᾶς παρακαλῶ, εἰπέτε μου, τί φρονεῖτε.

Ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Καίτη, στραφεῖσα ἀπὸ τοῦ ἐδωλίου της, εἶδε πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἰωνᾶ καὶ τῆς κυρίας Χάρστρον, ἐν ᾧ συνωμίλει μετὰ τοῦ Τσάρλ.

— Τί κουτοί, ποῦ εἶνε οἱ ἄνδρες! εἶπεν ἡ Βαίκη γελῶσα.

— Αὐτὸ εἶνε βέβαιον, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησίν μου.

— Κυττάξετέ την δὰ ὀλίγον, κυττάξετέ την . . . Ὁ Τσὰρλ βάζει ὅλα του τὰ δυνατὰ νὰ τὴν διασκεδάσῃ, τὸ βλέπετε;

— Ναί.

— Καὶ ὅμως, ποῦ εἶνε τὰ μάτιά της ἐν ᾧ τῆς ὁμιλεῖ ὁ Τσάρλ;

— Ἐδῶ νομίζω.

— Καὶ νομίζετε ὅτι δι᾽ ἐμένα γυρνᾷ ἀπ᾽ ἐδῶ;

— Εὐχαριστῶ, κυρία, ἀνέκραξεν ὁ Ἰωνᾶς. Ἀπόψε ἐνῷ θὰ τὴν πηγαίνω εἰς τὸ σπίτι της θὰ τὴν ἐρωτήσω ἂν θέλῃ νὰ γείνῃ γυναικούλα μου;

— Ἄ! νὰ μὴν τὸ κάνετε αὐτό!

— Διατί;

— Διότι δὲν πρέπει νὰ τὸ κάμετε. Δὲν εἰμπορῶ νὰ ἐπιβεβαιώσω θετικῶς ὅτι σᾶς ἀγαπᾷ. Καὶ συλλογισθῆτε εἰς ποίαν φρικώδη θέσιν θὰ εὑρεθῆτε, εἰς τὸν λοιπὸν δρόμον, ἂν εἰπῇ ὄχι!

— Εἶνε ἀληθές, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωνᾶς ἀποτεθαρρυμένος.

— Ἐκτὸς τούτου, εἶνε καὶ πολὺ ὀλίγος καιρὸς ἀφότου τὴν γνωρίζετε. Κάθε νέα ἔχει τὴν ὑπερηφάνειάν της, καὶ ὅταν ἀκόμη δώσῃ τὴν καρδίαν της, δὲν εὐχαριστεῖται νὰ φανῇ ὅτι παραδίδεται διὰ μιᾶς.

— Δὲν τὸ εἶχα σκεφθῆ αὐτό.

— Μήπως οἱ ἄνδρες συλλογίζονται ποτε τίποτε;... Θέλετε νὰ σᾶς δώσω μίαν συμβουλήν;

— Σᾶς παρακαλῶ μάλιστα.

— Καὶ θὰ τὴν ἀκολουθήσετε;

— Ἐννοεῖται.

— Λοιπόν! . . εἶπε γελῶσα, ἂν μ᾽ ἀκούσετε, ὁπλισθῆτε μὲ σταθερότητα, φανῆτε ὑπομονητικός!...

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Τσὰρλ καὶ ἡ Καίτη, ἐκπλαγέντες διότι ἔβλεπον τόσον παρατεινομένην τὴν συνδιάλεξίν των ἀπεφάσισαν νὰ ἐρωτήσωσιν αὐτούς.

— Τί κατάστασις, εἶνε αὐτή, Ἰωνᾶ, εἶπεν ὁ Τσάρλ, ἂν σχεδιάζῃς νὰ μοῦ ἁρπάξῃς τὴν γυναῖκά μου, τοὐλάχιστον ἔπρεπε νὰ περιμένῃς νὰ μὴν ἤμαι ἐδῶ· ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μου θέλεις νὰ ἐκτελέσῃς τὸ σχέδιό σου;

— Μοῦ φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι ἕνα τέτοιο σχέδιον, δὲν θὰ σὲ δυσαρεστήσῃ διόλου! ἀπεκρίθη ἡ μίστρες Βαίκη.

— Νομίζεις;

— Βεβαιότατα. Διότι αὐτὸ θὰ σοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐπιστρέψῃς πάλιν εἰς τὴν χαριτωμένην ζωὴν τὴν ὁποίαν ἐπερνοῦσες ὅταν ἦσο ἐλεύθερος, νὰ πηγαίνῃς εἰς τὴν Λέσχην . . .

— Νὰ ῥάπτῃς μόνος σου τὰ κουμβία σου! εἶπεν ὁ Ἰωνᾶς.

— Νὰ βάζῃς τὰ λασπωμένα ὑποδήματά σου ἐπάνω εἰς τοὺς καναπέδες.

— Νὰ καπνίζῃς εἰς τὴν αἴθουσαν . . .

Ἐγέλων δὲ πάντες ἅπλετον γέλωτα. Ἡ ὥρα ἦτο ἑνδεκάτη. Ὁ Ἰωνᾶς καὶ ἡ Καίτη ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄχημα καὶ ἔλαβον τὴν παραποτάμιον ὁδόν. Ἡ σελήνη ἦτο πλησιφαής, ἡ ὁδὸς ἦτο δροσερὰ καὶ ἄνευ διαβατῶν. Οὐδέποτε εὐνοϊκωτέρα περίστασις παρουσιάσθη πρὸς ἐρῶντα νὰ εἴπῃ ὅ,τι εἶχεν ἐν τῇ καρδίᾳ του. Ἀλλ᾽ αἱ νουθεσίαι τῆς μίστρες Βαίκης ἦσαν ἔναυλοι εἰς τὰ ὦτα τοῦ Ἰωνᾶ· ἀντέστη εἰς τὸν πειρασμόν, καὶ ἐτήρησε τὸ μυστικόν του.

ΣΤ΄.

Κατ᾽ ἀρχάς, ὅτε ὁ Ἰωνᾶς ἐγνώρισε τὴν Καίτην Οὐίθερς, ἐθεώρησεν αὐτὴν ὡς εὐάρεστον συνοδοιπόρον, μὲ τὴν ὁποίαν ἠδύνατο νὰ διέρχηται τερπνῶς τὰς ὥρας τοῦ ταξειδίου του, ἀλλ᾽ οὐδὲν πλέον. Εἶτα ὅμως ἐν οἰκειότητι ζήσας μετ᾽ αὐτῆς ἡμέρας τινας ἤρχισε νὰ τὴν θαυμάζῃ. Ἠσθάνθη δὲ λύπην καιρίαν ἀναγκασθεὶς ν᾽ ἀπομακρυνθῇ αὐτῆς. Καὶ ἐπὶ τέλους, ἀποχωρισμὸς ἐπὶ μῆνας ἀπ᾽ αὐτῆς τῷ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ Καίτη κατέστη ἀπαραίτητος πρὸς εὐτυχίαν του. Οὐδεμία τοῦ λοιποῦ ἀμφιβολία· τὴν ἠγάπα, ἦτο ἐρωτοληπτος ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως εἰς τὰ νύχια. Καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἐρωτολήπτων, ἡ μόνη του σκέψις ἦτο πῶς νὰ εἶνε ὅσον τὸ δυνατὸν συχνότερα μετὰ τῆς ὡραίας κόρης, νὰ τὴν ἐπισκέπτηται ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ, νὰ τὴν συνοδεύῃ ἢ νὰ τὴν συναντᾷ παρὰ τοῖς κοινοῖς των φίλοις.

Ἀλλ᾽ ὅσον περισσότερον τὴν ἔβλεπε, τόσον ὀλιγώτερον κατώρθου νὰ ἐννοήσῃ ἂν αὕτη τὸν ἠγάπα. Αἱ δυσπιστίαι τοῦ ἀληθοῦς ἔρωτος ἔχουσιν ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὰς συγκινήσεις τοῦ κολυμβητοῦ. Ἐπήδησεν οὗτος γενναίως εἰς τὸ ὕδωρ; καλά· ἀλλ᾽ ἂν διστάζῃ, ἂν τρέμων ἐπὶ τῆς ὄχθης, ἔχασε τὸ θάρρος του, κινδυνεύει νὰ πνιγῇ ἂν εἰσέλθῃ εἰς τὸ ὕδωρ. Ὁ εὐθὺ πρὸς τὸν σκοπὸν χωρῶν ἐρωτόληπτος δυνατὸν νὰ ναυαγήσῃ, ἀλλὰ τοὐλάχιστον δὲν θὰ δικαιοῦται νὰ μέμφηται ἑαυτὸν ὅτι ἀπώλεσεν εἰς ἀνωφελεῖς δισταγμοὺς καιρόν, ὃν ἠδύνατο κάλλιον νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς θεραπείαν του ἀπὸ τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου πάθους.

Ὁ Ἰωνᾶς ἔπραξε κακῶς ἀκολουθήσας πιστότατα τὴν συμβουλὴν τῆς μίστρες Χάρστρον, ὅσον περισσότερον ἀνέμενε, τόσον σκληροτέρα καθίστατο ἡ ἀβεβαιότης του. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ δὲν εἶχε πλέον ἀποκλειστικῶς αὐτὸς τὴν Καίτην, ὅπως κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ βουνοῦ ἐκδρομήν των. Τὴν ἔβλεπε χορεύουσαν μετ᾽ ἄλλων, ὁμιλοῦσαν καὶ γελῶσαν μετ᾽ ἄλλων, ἱππεύουσαν ἢ λεμβοδρομοῦσαν μετ᾽ ἄλλων. Ἐνίοτε διενοεῖτο μετ᾽ ἀπελπισίας ὅτι οὐδέποτε ἠγαπήθη μετ᾽ αὐτῆς.

Ἐσπέραν τινὰ, ἀδυνατῶν νὰ ὑπομείνῃ πλέον ἀπεφάσισε νὰ προσφύγῃ καὶ πάλιν

εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ μίστρες Χάρστρον, ἦν μετέβη καὶ εὗρε κατ' οἶκον μετὰ τοῦ Τσάρλ.

— Κυρία, τῇ εἶπε, μ' ἐσυμβουλεύσατε νὰ φανῶ ὑπομονητικός, πρό τινων ἑβδομάδων. Δὲν νομίζετε ὅτι φθάνει πλέον τόση ὑπομονή ;

— Νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν συνταγματάρχα Σμίθ, ἀπεκρίθη ἡ μίστρες Βαίκη, δὲν μοῦ ἀρέσει διόλου νὰ ἀναμιγνύωμαι εἰς τοιούτου εἴδους ὑποθέσεις.

— Πρόκειται περὶ τῆς Καίτης ; ἠρώτησεν ὁ Τσάρλ.

— Ναί, εἶπεν ὁ Ἰωνᾶς ταπεινώσας τὴν κεφαλήν του.

— Καὶ ἐπιθυμεῖς νὰ τὴν νυμφευθῇς ;

— Σοῦ τὸ εἶπα εἴκοσι φοράς.

— Ἂν ὄχι διακοσίας . . . Λοιπόν, φίλτατε, ἀφοῦ ἡ γυναῖκά μου δὲν θέλει νὰ σοῦ δώσῃ καμμίαν συμβουλήν, θὰ σοὶ δώσω ἐγὼ μίαν.

— Ἀλήθεια !

— Ναί, καὶ σοῦ τὴν λέγω καθαρὰ καθαρά : Νὰ προχωρήσῃς !

— Τί ; . . . νομίζεις ; . . .

— Νομίζω ; . . . εἶμαι βέβαιος, θέλεις νὰ εἴπῃς. Φίλε μου, χρειάζεται θάρρος διὰ νὰ κατακτηθοῦν αἱ γυναῖκες. Δὲν ἀγαποῦν ὅσους στρυφογυρίζουν τριγύρω των μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα. Ἡ ταῖς ἀρέσεις διὰ μιᾶς ἢ δὲν ταῖς ἀρέσεις διόλου. Νά, παραδείγματος χάριν ἡ Βαίκη, ποῦ εἶνε ἐδῶ. Μὲ ἠγάπησε ἅμα μὲ εἶδε,

— Διαμαρτύρομαι κατ' αὐτῆς τῆς ἀξιώσεως, ἀνέκραξεν ἡ μίστρες Βαίκη.

— Διαμαρτυρήσου ὅσον θέλεις, τὸ πρᾶγμα εἶνε ὅπως τὸ λέγω. Αἱ γυναῖκες εἶν' ἔτσι καμωμέναις. Δὲν ἀγαποῦν τὸν ἄνδρα διότι εἶνε πλούσιος ἢ ὡραῖος, ἢ εὐγενής, τὸν ἀγαποῦν διότι τὸν ἀγαποῦν. Λοιπὸν πάσῃ δυνάμει σὲ παρακινῶ νὰ βαδίσῃς ἐμπρὸς καὶ νὰ κατακτήσῃς τὴν Καίτην, ἂν δὲν θέλῃς νὰ σοῦ τὴν πάρῃ κανεὶς ἄλλος ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν μύτην σου.

— Καὶ ὑποθέτεις ὅτι...

— Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τὴν ἡμέραν ὅπου θὰ ἔλθῃς νὰ μᾶς ἴδῃς μετὰ τὴν θαρραλέαν σου ἐξομολόγησιν, θὰ καθίσωμεν εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον καὶ θὰ παίξωμεν ἓν ἐμβατήριον νίκης.

— Ἀλλὰ σεῖς, κυρία Χάρστρον, εἶπεν ὁ Ἰωνᾶς, μᾶλλον ἀμήχανος, τί μὲ συμβουλεύετε ; Ἐνθυμηθῆτε ὅτι σύμφωνα μὲ τὴν γνώμην σας ἔδειξα τόσην ἐπιφύλαξιν ἕως τώρα. Εἶνε χρέος σας τοὐλάχιστον νὰ μοῦ εἰπῆτε ἂν πρέπει νὰ ἐξακολουθήσω τὴν ἰδίαν τακτικὴν ἢ νὰ τὴν μεταβάλω.

— Ἀφοῦ ζητεῖτε καὶ τὴν ἰδικήν μου γνώμην, σᾶς λέγω κ' ἐγὼ ὅπως ὁ Τσάρλ : Νὰ προχωρήσετε !

Ἡ συνδιάσκεψις αὕτη ἔθηκε τέρμα εἰς ὅλους τοὺς ἐνδοιασμοὺς τοῦ Ἰωνᾶ· ἐπιστρέφων δὲ οἰκαδε ἀπεφάσισε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς πρώτης παρουσιασθησομένης εὐκαιρίας ὅπως ἐξέλθῃ τῆς ἀμηχανίας του.

Ἡ εὐκαιρία παρουσιάσθη μετ' ὀλίγον. Ἑσπέραν τινὰ εὗρε τὴν Καίτην μόνην ἐν τῷ οἴκῳ της, καὶ μελαγχολικήν.

— Χαίρω πολὺ ὅτι σᾶς βλέπω, τῷ εἶπεν αὕτη· ὁ πατήρ μου ἐξῆλθε πρὸ ὀλίγου ἐγὼ δὲ εἶμαι ὀλίγον . . .

— Ἀδιάθετος ;

— Ὄχι, ἀλλὰ μελαγχολική.

— Μελαγχολική; διατί; ἠρώτησε μετ' ἐνδιαφέροντος ὁ Ἰωνᾶς καθίσας πλησίον της.

— Δὲν εἰξεύρω, μερικὰς ἡμέρας τώρα εἶμαι πολὺ μελαγχολική.

Ἐπῆλθε στιγμιαία σιγή. Ἡ καρδία τοῦ Ἰωνᾶ ἔπαλλε σφοδρῶς, αἱ δὲ φλέβες τοῦ μετώπου του ἐξωγκοῦντο.

— Καίτη, εἶπεν αἰφνης, σᾶς ἀγαπῶ πολύ, πολύ . . . Νομίζετε ὅτι μ' ἀγαπᾶτε καὶ σεῖς ὀλίγον ;

Τὴν ἠτένιζε δὲ ἀσκαρδαμυκτεὶ καὶ διαπύρως. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Καίτης ἐταπεινώθησαν διὰ μιᾶς, ἀλλὰ τοὺς ἀνήγειρεν ἀμέσως καὶ ὁ Ἰωνᾶς ἀνέγνω ἐν αὐτοῖς τὴν ἀπάντησιν, ἀπάντησιν τόσον περιπαθῆ ὥστε ἔλαβε τὴν περικαλλῆ κόρην ἐν τῇ ἀγκάλῃ του καὶ τὴν ἐφίλησεν ἀπλήστως.

— Λοιπὸν μ' ἀγαπᾶτε καὶ σεῖς ὀλίγον ;

— Λιγάκι, εἶπεν αὕτη ἐπιχαρίτως γελῶσα.

— Ἀλλὰ θὰ προσπαθήσετε νὰ μ' ἀγαπήσετε περισσότερον ;

— Ὄχι, εἶπεν ἡ Καίτη κακεντρεχῶς.

— Ὄχι ! κακή !

— Ὄχι . . . διότι αὐτὸ τὸ λιγάκι γεμίζει ὅλην μου τὴν καρδίαν, προσεῖπε γοητευτικῶς γελῶσα.

Συνδιάλεξις τόσον καλῶς ἀρχίσασα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἐξακολουθήσῃ ὁμοίως. Τρεῖς ὧραι παρῆλθον ὡς ἀστραπή· εἶτα δὲ τὸ ῥόπτρον κρουσθὲν διέκοψε τὰς ἐξομολογήσεις καὶ τὰ φιλήματα.

— Ὁ πατέρας ἐπιστρέφει, εἶπεν ἡ Καίτη. Μιλήσετέ του ἀμέσως ἀπόψε ! . . Διότι δὲν εἰμπορῶ νὰ ὑπανδρευθῶ χωρὶς τὴν συγκατάθεσίν του, καὶ θέλω νὰ τὴν δώσῃ τὸ γρηγορότερον.

— Θὰ τοῦ τὴν ζητήσω ἀμέσως, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωνᾶς.

Ἡ κόρη ἔδραμεν εἰς προϋπάντησιν τοῦ πατρός της, τὸν ἐφίλησε καὶ ἀπεχώρησε τρέχουσα εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα.

— Τί σημαίνουν αὐτά ; ἐσκέφθη ὁ συνταγματάρχης εἰσελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν.

Ἡ ἀβεβαιότης του δὲν ἐπέπρωτο νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ.

— Συνταγματάρχα, εἶπεν ὁ Ἰωνᾶς χαιρετῶν αὐτόν, μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ συνομιλήσωμεν ὀλίγας στιγμάς.

— Α! ἄ, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ συνταγματάρχης καθήμενος, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ προκείμενον! . . αὐτὴ εἶνε ἡ στιγμὴ τῆς μεγάλης ἐφόδου.

— Ἀγαπῶ τὴν θυγατέρα σας, ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰωνᾶς. Μοῦ κάμνετε τὴν τιμὴν νὰ μοῦ τὴν δώσετε σύζυγον ;

— Διάβολε . . . ἡ ἔφοδος ἦτο πολὺ ἀπότομος διενοήθη ἡ συνταγματάρχης. Νὰ τί θὰ εἰπῇ νὰ πηγαίνῃ κάνεὶς ἴσα εἰς τὸν σκοπόν του, προσεῖπεν ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Ἰωνᾶν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΜΠΟΥΝΑΣ

—

Ὁ κύριος Κωνσταμπουνᾶς πρὸ δεκαπέντε χρόνων
στὰ ξένα ἐργαζόμενος μ' ἐλπίδα νὰ πλουτίσῃ,
ἦλθε κι' ἐκεῖνος κατ' αὐτὰς στὴν γῆν τῶν Παρθε-
[νώνων,
ἀπὸ χολέραν φοβηθεὶς τὰ κῶλα μὴν ἀφήσῃ.
Καὶ μόλις τὴν ἀγαπητὴν ἀντίκρυσε πατρίδα,
ὀλίγου δεῖν ἐκ τῆς χαρᾶς τοῦ ἔστριβε ἡ βίδα.

—

Στὴν κάθαρσι ἐκόντεψε νὰ πάθῃ ἀπὸ πεῖνα,
γιατὶ ἐκεῖ ἐπώπτευεν ὁ Χρῆστος ὁ Ἀράπης,
καὶ τέλος πάντων 'γλύτωσε ἀπὸ τὴν καραντίνα,
καὶ εἰς τὸ Ἄστυ ἔφθασε μετὰ θερμῆς ἀγάπης.
Μὰ μόλις ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὰς Ἀθήνας φθάνει,
κι' εὐθὺς τὸ πορτοφόλι του μὲ χίλια φράγκα χάνει.

—

Ἐπίστευσε πῶς τόχασε ὁ ἀγαθὸς παλίτης,
ἀλλ' ὅμως εἶναι πιθανόν, χωρὶς κἂν νὰ τὸ νοιώσῃ,
πῶς κάποιος τ' Ἀστυνομικοῦ δεκτίου λωποδύτης
ἠθέλησε τοῦ ξένου μας τὸ βάρος νὰ σηκώσῃ.
Ἐν τούτοις ὁ Κωνσταμπουνᾶς δὲν εἶπε λέξιν μίαν,
ἀφοῦ εὐτύχησε νὰ 'δῇ καὶ τὴν Ἀκαδημίαν.

—

Τὴν ἄλλη 'μέρα τὴν ὁδὸν κυττάζων τοῦ Σταδίου
καὶ μετὰ συγκινήσεων θαυμάζων τὴν Ἑλλάδα,
ἀπὸ πλατὺ παράθυρον ἑνὸς κομψοῦ κουρείου
μίαν ζεστὴν κατάμουτρα ἐδέχθη σαπουνάδα
Ἀλλ' ὁ κουρεὺς ἐζήτησε συγγνώμην καὶ ὁ ξένος
ἐδέχθη τὴν συγγνώμην του κατευχαριστημένος.

—

Κι' ἐνῷ παντοῦ μὲ θαυμασμὸν δὲν ἔπαυε νὰ βλέπῃ,
δυὸ τοῦ καπνοῦ ὑπάλληλοι τὸν σταματοῦν 'στὸν
[δρόμον,
καὶ νὰ τὸν ψάχνουν ἄρχισαν στὴν καθεμιά του τσέπη,
νὰ ἐφαρμώσουν θέλοντες τὸν Κάπα Βήτα νόμον.
Καὶ ἐπειδὴ ἀπάνω του δὲν ηὗρανε τσιγάρον,
εἰς τμῆμα Ἀστυνομικὸν τὸν 'πῆγαν ἄρον ἄρον.

—

Ἀπαλλαγεὶς μετὰ πολλὰ ἐκ τῶν ὑπαστυνόμων
ἐγύριζε 'στὸ σπῆτί του μὲ τέσσερα τὰ μάτια,
ὅταν σπαθάτος ἔφιππος 'στῆς Ἀθηνᾶς τὸν δρόμον
ὀλίγου δεῖν τὸν ἔκαμνε μὲ τάλογο κομμάτια.
Ὁ ξένος ὀπισθοχωρεῖ μετὰ κραυγῶν καὶ τρόμου
κι' ἐσώθη μόλις κρημνισθεὶς ἐντὸς τῆς ὑπονόμου.

—

Τὴν ἄλλη 'μέρα 'πήγαινε νὰ κοιμηθῇ τὸ βράδυ
κι' ἐνῷ ἐπροφυλάσσετο ἀπὸ τὸν κάθε σκόλο,
δυὸ τρεῖς ποῦ κάποιον 'πρόσμεναν νὰ δείρουν 'στὸ
[σκοτάδι
τοῦ βίχτηκαν καὶ τ' ἄλλαξαν τὴν πίστι του 'στὸ ξύλο.
Ἀλλ' ὅταν πιὰ ἐννόησαν τὸ φοβερόν των λάθος,
εὐθὺς συνελυπήθησαν τὸν ξένον κατὰ βάθος.

—

Χιλίας τοῦ ἐζήτησαν συγγνώμας, ἀλλ' ὁ ξένος
δὲν ἔτρεφε γιὰ τίποτα εἰς τὴν ψυχήν του πάθος,
καὶ πάλιν ἐχαιρέτησε κατευθουσιασμένος,
διότι τὸν ἐξύλισαν τὴν νύκτα κατὰ λάθος.
Πλὴν μ' ὅλην τὴν ἀνέλπιστον ὑπόδοχὴν ἐκείνην
τὰ πάντα ἀπεθαύμαζε μ' ἀνέκφραστον γαλήνην.

—

Ἀλλ' ὅταν τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὅπλου σφαῖρα
μὲ συριγμὸν ἀπαίσιον ἔπέρασε κοντά του
καὶ τὸ φηλὸ τοῦ 'τρύπησε καπέλο πέρα πέρα,
ὅλα μαζὶ θυμήθηκε τὰ εὐτυχήματά του,
κι' ἀπῆλθεν εἰς τὴν ξένην γῆν τὸ ἴδιον ἑσπέρας,
χωρὶς πιὰ εἰς τὸ ὄνομα νὰ τρέμῃ τῆς χολέρας.

ΣΟΥΡΗΣ

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ», ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ ΑΡΙΘ. 3.